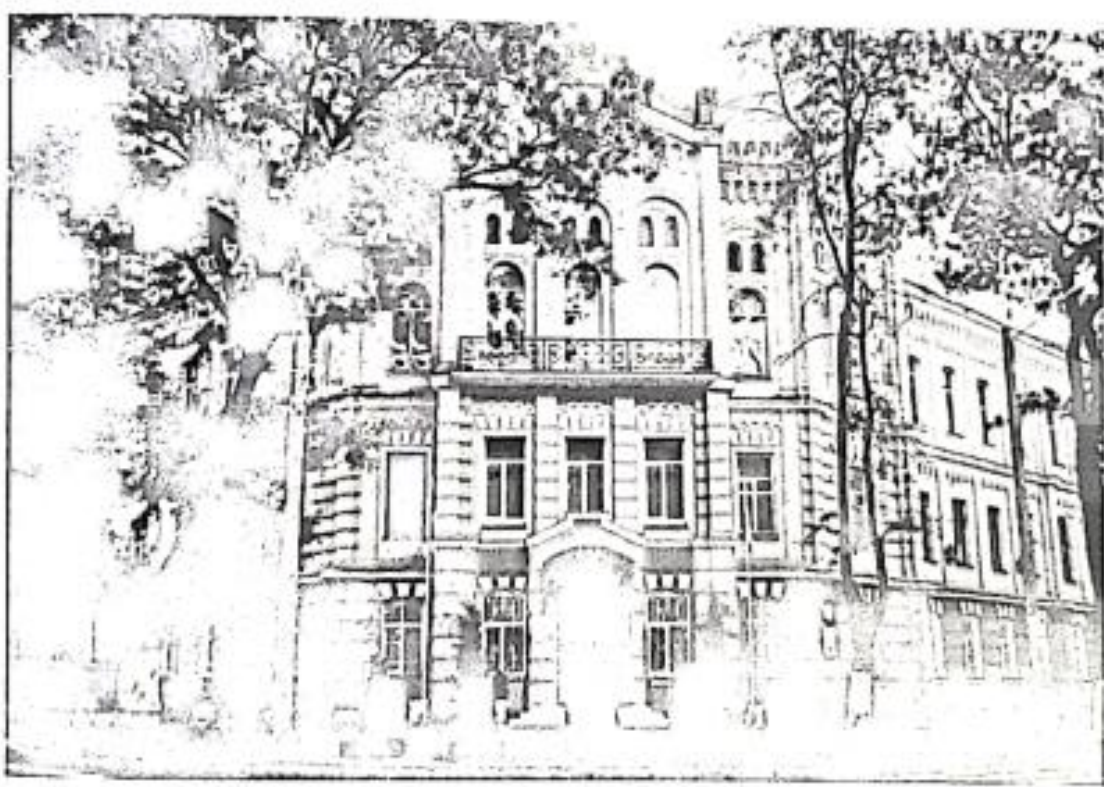


**ЗАТВЕРДЖУЮ**  
Ректор Одеського  
Державного університету  
внутрішніх справ  
поліції  
**Андрію ШВЕЦЬ**  
09 \_\_\_\_\_ 2023



**ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА**  
підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників  
**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ ЦИКЛ**



**ЗМІСТ**

- I. Пояснювальна записка
- II. Навчально-тематичний план
- III. Зміст навчального матеріалу та рекомендована література
- IV. Контрольні заходи

## I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою навчання науково-педагогічних працівників є вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення їх професійних знань, умінь і навичок, набуття ними досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності. Основними завданнями навчання науково-педагогічних працівників є:

- оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей в психолого-педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській діяльності;
- засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання;
- набуття досвіду формування змісту навчання з урахуванням його цільового спрямування, посадових обов'язків працівників, здобутої освіти, досвіду практичної роботи та професійної діяльності, їхніх інтересів і потреб;
- вивчення педагогічного досвіду, методів управління, ознайомлення з досягненнями науки та перспективами їхнього розвитку;
- розроблення пропозицій щодо удосконалення навчального процесу, впровадження у практику навчання кращих досягнень науки;
- застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних, інформаційно-комунікативних технологій навчання.

Обсяг підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої і післядипломної освіти протягом п'яти років не може бути меншим ніж шість кредитів ЄКТС: 180 годин (120 години аудиторних і 60 годин самостійної навчальної роботи) або в іншому співвідношенні в межах від однієї третини до двох третин загального обсягу академічних годин. Теоретичний курс навчання завершується складанням підсумкового контролю у вигляді тестування.

Успішне завершення навчання науково-педагогічних працівників засвідчує відповідний документ про підвищення кваліфікації.

Підсумковий контроль здійснюється на підставі оцінки рівня професійних компетентностей науково-педагогічних працівників, набутих під час навчання за відповідними навчальними планами та програмами.

За результатами проходження підвищення кваліфікації науково-педагогічним працівникам видається свідоцтво про підвищення кваліфікації.

Навчальний план визначає навчальні дисципліни, які рекомендовані для підвищення кваліфікації викладачів юридичних навчальних закладів за освітньо-професійними програмами, розробленими для відповідних циклів за окремими навчальними дисциплінами.

Термін навчання – 30 навчальних днів.

Загальна кількість годин - 180 години.

Аудиторна кількість годин - 120 години.

Підсумковий контроль - 2 годин.

Програма регламентує перелік навчальних тем, обов'язкових для вивчення, їх зміст, обсяг, мету навчання, форми підсумкового контролю.

Відповідно до вимог замовника, навчання здійснюється за денною формою.

Загальна тривалість навчання за Професійною програмою визначається в академічних годинах (1 академічна година становить 45 хвилин) і включає час для проведення навчальних занять під керівництвом викладачів, проведення підсумкового контролю.

*Професійна програма розглянута та затверджена на засіданні Вченої ради Одеського державного університету внутрішніх справ від 26 вересня 2023 року, протокол № 2.*

## II. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва теми	Кількість годин					Підрозділ, що забезпечує викладання
		Заплановано годин	Лекції	Семинарські заняття	Практичні заняття	Самостійна підготовка	
1	<b>Педагогіка та психологія вищої школи.</b> Психологія вищої школи. Предмет, методи, завдання. Психологія особистості. Властивості особистості Актуальні проблеми психології. Діагностика властивостей особистості. Пізнавальна сфера особистості в інформаційному суспільстві Діагностика пізнавальної та смислової сфер особистості. Діагностика емоційно-вольової сфери. Психологія командоутворення. Структура команди. Психологія командоутворення. Розвиток команди. Діагностика взаємовідносин у команді. Актуальні проблеми командоутворення в період війни та відновлення	28	14	4	6	4	Представник кафедри психології та педагогіки
2	<b>Сучасні інноваційні методи навчання.</b> Педагогіка – предмет, задачі, мета. Інтерактивна діяльність у сучасному педагогічному просторі України. Практична життєдіяльність вихователя нового суспільства. Методи сучасної діагностики педагогічних станів. Моделювання виховних ситуацій у сучасності	18	8		4	6	Представник кафедри психології та педагогіки
3	<b>Ораторське мистецтво.</b> Риторика як наука та мистецтво. Образ оратора. Харизма лідера. Мистецтво публічного мовлення. Практична риторика	14	10			4	Представник кафедри теорії та історії держави і права
4	<b>Сучасні інформаційні технології в освіті.</b> Розуміння ролі цифрових технологій в освіті. Система управління навчанням (Learning management system). Хмарні технології в системі освіти. Масові відкриті онлайн-курси (massive open online courses - MOOCs). Мобільне навчання	14	10			4	Представник кафедри кібербезпеки та інформаційного забезпечення

№ з/п	Назва теми	Кількість годин					Підрозділ, що забезпечує викладання
		Заплановано годин	Лекції	Семинарські заняття	Практичні заняття	Самостійна підготовка	
5	<b>Адміністративне право.</b> Адміністративне право як предмет та наука: історія, сучасний стан та перспективи розвитку. Принципи та джерела адміністративного права, актуальні питання їх визначення. Суб'єкти адміністративного права, особливості їх адміністративно-правового статусу та проблеми його реалізації. Інструменти публічного адміністрування. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування. Публічна служба та актуальні питання її проходження. Проблеми правового визначення та реалізації адміністративно-деліктного права. Провадження в справах про адміністративні правопорушення та проблеми його здійснення. Адміністративна юрисдикція як інструмент захисту прав особи	30	20	4		6	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
6	<b>Адміністративний процес.</b> Актуальні питання адміністративного процесу. Адміністративно-процесуальні норми і адміністративно-процесуальні відносини. Особливості правового статусу суб'єктів адміністративного процесу. Учасники адміністративного процесу. Актуальні питання адміністративно-процесуальних проваджень. Актуальні питання здійснення проваджень за зверненнями громадян. Актуальні питання проваджень у справах про адміністративні правопорушення. Особливості здійснення дисциплінарних проваджень. Актуальні питання здійснення виконавчого провадження. Актуальні питання реєстраційно-дозвільного провадження. Адміністративні провадження з підготовки та ухвалення нормативних та індивідуальних актів управління – особливості здійснення. Актуальні питання здійснення проваджень із забезпечення публічної безпеки і порядку. Актуальні питання здійснення контрольних проваджень. Особливості здійснення провадження із діловодства. Актуальні питання здійснення адміністративними судами судочинства	30	22			8	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу

№ з/п	Назва теми	Кількість годин					Підрозділ, що забезпечує викладання
		Заплановано годин	Лекції	Семинарські заняття	Практичні заняття	Самостійна підготовка	
7	<b>Фінансове право.</b> Фінансове право як галузь права. Фінансова діяльність держави. Фінансово-правові норми і фінансово-правові відносини. Здійснення фінансового контролю в Україні. Бюджетна система України. Бюджетний процес. Правовий режим державного кредиту та державного боргу	22	18			4	Представник кафедри адміністративного права та адміністративного процесу
8	<b>Муніципальне право.</b> Муніципальне право як галузь права: предмет, метод, система. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні: класифікація органів і посадових осіб. Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування. Порядок формування та роботи представницьких органів місцевого самоврядування. Правовий статус виконавчих органів місцевого самоврядування. Конституційно-правова відповідальність у сфері місцевого самоврядування.	22	16			6	Представник кафедри конституційного та міжнародного права
	<b>УСЬОГО ГОДИН</b>	<b>178</b>	<b>120</b>	<b>8</b>	<b>10</b>	<b>40</b>	
	<b>ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ</b>	<b>2</b>					
	<b>ЗАГАЛОМ ГОДИН</b>	<b>180</b>					

### Ш. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

#### ТЕМА 1. ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Лекція – 14 год.  
Практичне заняття – 6 год.  
Семінарське заняття – 4 год.  
Самостійна робота – 4 год.

**Мета** вивчення дисципліни «Педагогіка та психологія вищої школи» є підготовка професійно компетентного, гуманістично зорієнтованого фахівця з високим рівнем психологічної та педагогічної грамотності, як важливої складової його професійної культури в питаннях вищої освіти та вищої школи в Україні із властивим глибоким розумінням загальних принципів та методів психологічних наук, застосування їх у власних дослідженнях у сфері психології загалом та у викладацькій практиці зокрема.

**Завдання** вивчення теми «Актуальні проблеми психології та педагогіки вищої школи» є глибоке засвоєння теоретичного матеріалу на заняттях згідно тематичного плану. Особлива увага приділяється навчанню слухачів загальнонаукових, методологічних, теоретичних фундаментів психології у ЗВО, та сучасних технологій пізнання.

**Навчальна мета:** Глибоко розуміти загальні принципи та методи психологічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці.

**Виховна мета:** використовувати набуті знання про психологічні закономірності.

**Розвиваюча мета:** розвивати уміння працювати у колективі та команді;

**Навчальне обладнання, ТЗН:** мультимедійна система з можливістю візуальної та звукової презентації навчальних матеріалів.

**Наочні засоби:** малюнки, навчальні картки.

**Міждисциплінарні зв'язки** даної навчальної дисципліни ґрунтується на базі таких навчальних дисциплін як: соціальна філософія, загальна психологія.

#### Тема 1.1. Психологія вищої школи. Предмет, методи, завдання

Лекція – 2 год.

##### План лекції (навчальні питання)

1. Загальні основи педагогіки вищої школи.
2. Предмет, завдання, функції, місце в структурі педагогічних наук.
3. Вища освіта як органічна складова системи неперервної освіти.
4. Основні принципи розвитку вищої школи.
5. Структура вищої освіти.



**Тема 1.2. Загальнонаукові, методологічні, теоретичні та природнонаукові фундаменти психології у ЗВО**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Історичний контекст розвитку психології;
2. Основні поняття і теорії психології;
3. Індивідуальне та групове сприйняття та взаємодія;
4. Процеси розвитку впродовж життя: фізичний, когнітивний і соціальний розвиток;
5. Методи дослідження і збору даних в психології.

**Тема 1.3. Роль психічних, пізнавальних процесів у підвищенні ефективності освітнього (навчально-виховного) процесу. Сучасні технології пізнання**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Сприйняття та увага, та їх роль у вивченні матеріалу студентами та курсантами.
2. Пам'ять: принципи кодування, зберігання та відтворення інформації.
3. Когнітивні процеси: аналіз, синтез, оцінка та розв'язання проблем.
4. Роль мотивації у навчанні.
5. Сучасні технології пізнання: інтернет, штучний інтелект, віртуальна реальність, інтерактивні навчальні платформи.

**Тема 1.4. Емоції та почуття курсанта (слухача, студента) і їх урахування в педагогічному процесі в ВНЗ**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Зацікавленість та мотивація студента та курсанта і їх роль у навчальному процесі.
2. Виявлення тривожних станів у студентів та курсантів та надання підтримки.
3. Фізичне та емоційне благополуччя. Роль відновлення у навчальному процесі.
4. Адаптація та соціальна взаємодія студентів та курсантів.

### **Тема 1.5. Воля та вольові якості курсанта (слухача, студента) та його діяльність**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Важливість самодисципліни для виконання вимог навчального процесу та військового навчання;
2. Цілеспрямованість та бажання досягти успіху в навчанні та виконанні військових завдань;
3. Відповідальність курсантів за свою академічну успішність та дисципліну;
4. Сила волі та її важливість у стресових ситуаціях;
5. Постійність курсантів у навчанні та виконанні військових завдань.

### **Тема 1.6. Психологія особистості**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Теорії особистості;
2. Типи особистостей;
3. Міжособистісні відносини;
4. Індивідуальні відмінності розвитку особистості.

### **Тема 1.7. Психологія колективу**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Групова динаміка: структура групи, лідерство, вирішення конфліктів, комунікація та співпраця;
2. Соціальна інтерація: Розуміння взаємодії між членами групи, включаючи вплив соціальних норм, стереотипів та очікувань;
3. Колективні рішення та прийняття рішень в групі;
4. Дослідження причин та наслідків конфліктів у групі та розробка стратегій їх вирішення;
5. Роль лідерів у групі та їх впливу на членів.

### **Тема 1.8. Діагностика емоційно-вольової сфери**

Практичне заняття 2 год.

#### **План практичного заняття**

*Вправи на саморегуляцію:*

*Вправа «Просипайся, третє око»*

«Людина бачить не тільки очима. Мудрість і розум, витримка і спокій можуть прокинутися у твоєму третьому оці. Витягни вказівний палець, напруж його і поклади на чоло між брів над носом. Тут твоє третє око, око мудрості. Розітри цю точку, приказуючи: «Прокидайся, третє око, прокидайся, третє око...» 6—10 разів.

***Вправа «Дихай і думай красиво»***

«Коли ти хвилюєшся, спробуй краси-во і спокійно дихати. Закрий очі, глибоко вдихни:

- умкою скажи: «Я — лев» ~ видих-ни, вдихни;
- скажи: «Я — птах» — видихни, вдихни;
- скажи: «Я — камінь» — видихни, вдихни;
- скажи: «Я — квітка» — видихни, вдихни;
- скажи: «Я спокійний» — видихни. Ти дійсно заспокоїшся».

***Вправа «Опануй себе»***

Людині говорять: «Як тільки ти відчуєш, що затурбувався, хочеться когось стукнути, щось кинути, є дуже простий спосіб довести собі свою силу: обхопи долонями лікті і сильно притисни руки до грудей — це поза витриманої людини».

***Вправа «Скинь утому»***

«Встань, розстав широко ноги, зігни їх трохи в колінах, зігни тіло і вільно опусти руки, розправ пальці, схили голову до грудей, відкрий рот. Злегка погойдайся в сторони, уперед, назад. А зараз різко трусни головою, руками, ногами, тілом. Ти стряхнув всю утому, ледь залишилося, повтори ще».

***Вправа «Сонячний зайчик»***

«Сонячний зайчик заглянув тобі в очі. Закрий їх. Він побіг далі по обличчю», ніжно погладь його долонями: на чолі, на носі, на ротику, на щічках, на підборідді, гладь обережно, щоб не злякати, голову, шию, животик, руки, ноги, він забрався за комір — погладь його і там. Він не бешкетник — він любить і пестить тебе, а ти погладь його і подружися з ним».

**Методика самооцінки вольових якостей:**

Проаналізувати волю як механізм подолання перешкод (за П.В. Сімоновим).

Проаналізувати волю як свідомий рівень регуляції поведінки і діяльності (за В.І. Селівановим).

Проаналізувати волю як довільне створення спонуки до дії (за В.А. Іванніковим).

**Тема 1.9. Діагностика властивостей особистості.**

Практичне заняття 2 год.

**План практичного заняття**

1. Поняття про емоційний інтелект та його значення у життєдіяльності людини. Навести практичні приклади. Ознайомлення із методиками діагностики емоційного інтелекту (Тест Дж.Гілфорда, опитувальник Н. Холла);

2. Проаналізувати емоційні типи особистості за Б.І.Додоновим та психологічні типи особистості за К.Г.Юнгом. Провести порівняльний аналіз.

### Тема 1.10. Діагностика взаємовідносин у команді

Практичне заняття 2 год

#### План практичного заняття

##### *Визначення індексу групової згуртованості Сішора.*

Групова згуртованість - один із найважливіших параметрів, який вказує на ступінь інтеграції групи, її згуртованість у єдине ціле – можна визначити не лише шляхом розрахунку відповідних соціометричних індексів. Методика складається з 5 запитань з декількома варіантами відповідей на кожне.

*Методика «вивчення згуртованості колективу»(показники ціннісно-орієнтаційної єдності).*

Всіх членів групи просять указати десять позитивних і негативних характеристик значимого для групи явища (наприклад, свого лідера, особливості свого колективу, своєї сумісної діяльності, перспектив групи і т.ін.). Потім на основі їх відповідей співставляються два набори позитивних і негативних характеристик таким чином, щоб у них виявились включеними характеристики, названі хоча б одним із членів групи. Кожному члену групи пропонується обрати з цих наборів по п'ять позитивних і негативних характеристик, які вони вважають найбільш позитивними (цінними) і найбільш негативними (непотрібними).

#### Теми семінарських занять

1. Актуальні проблеми психології в Україні.
2. Актуальні проблеми командоутворення в період війни та відновлення.

#### Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема: Педагогіка та психологія вищої школи	4
	<b>Разом</b>	<b>4</b>

#### Питання для самостійної роботи

1. Які є актуальні проблеми в сучасній вищій освіті, що потребують уваги психології та педагогіки?
2. Які аспекти мотивації студентів вищих навчальних закладів є актуальними для дослідження?
3. Які виклики виникають в зв'язку з впровадженням дистанційного навчання та як психологія може відгукнутися на ці виклики?

4. Які сучасні методи та підходи до вивчення та вдосконалення якості вищої освіти підтримуються психологами та педагогами?
5. Які питання пов'язані з розвитком інклюзивної освіти та як психологія може допомогти вирішувати ці питання?
6. Як психологія вищої школи може сприяти розвитку креативності та критичного мислення у студентів?
7. Як педагоги та психологи можуть враховувати різницю в індивідуальних потребах та стилях навчання студентів у сучасних вищих навчальних закладах?
8. Як психологічні дослідження та досвід можуть використовуватися для вдосконалення навчальних програм та методів навчання вищої школи?

### **Методи навчання**

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### **Методичне забезпечення**

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

### **Питання для підготовки до іспиту**

1. Що включає в себе предмет психології вищої школи?
2. Які основні завдання психології вищої школи?
3. Які методи дослідження використовуються в психології вищої школи для аналізу студентського навчання та психологічного супроводу?
4. Які психологічні аспекти можуть впливати на успішність студентів у вищих навчальних закладах?
5. Які психологічні фактори важливі для підвищення мотивації студентів у навчанні?
6. Як психологія може допомогти студентам у подоланні стресу та психологічних труднощів в університеті?
7. Які основні аспекти взаємодії педагогів і студентів в контексті психології вищої школи?
8. Як психологія вищої школи впливає на розвиток особистості студента?
9. Які фундаментальні поняття відносяться до психології в ЗВО, і чому вони важливі?
10. Які основні завдання психології в закладах вищої освіти?
11. Які історичні події та розвиток психології призвели до формування її ролі в ЗВО?
12. Які психологічні методи та інструменти використовуються в освітньому процесі в ЗВО?
13. Як психологія в ЗВО впливає на розвиток навчання та педагогічної практики?

14. Які психологічні аспекти важливі для студентів та педагогів в контексті вищої освіти?
15. Як психологія в ЗВО допомагає у вирішенні проблем та покращенні рівня навчання?
16. Як взаємодія психології і ЗВО сприяє розвитку індивідуальності та академічного успіху студентів?
17. Які основні переваги та недоліки використання сучасних технологій пізнання в освітньому процесі?
18. Як врахування індивідуальних особливостей сприйняття інформації допомагає вдосконалити навчальний процес?
19. Як розвиток когнітивних навичок впливає на саморозвиток та самореалізацію студентів?
20. Як врахування психологічних та пізнавальних процесів допомагає вчителям створювати сприятливу навчальну атмосферу та ефективні методи навчання?
21. Які ролі відіграють емоції та почуття у житті курсанта (слухача, студента) в вищому навчальному закладі?
22. Як педагоги можуть сприяти психологічному комфорту та благополуччю студентів через урахування їхніх емоцій та почуттів?
23. Як відомості про особистість курсанта впливають на педагогічні рішення в ВНЗ?
24. Як підтримка та розуміння викладачів може допомогти студентам вражати ефективніше в учбовому процесі?
25. Як диференціювання навчання та методи викладання можуть враховувати різний емоційний фон студентів?
26. Як вплив страху, стресу та мотивації на навчання студентів може бути оптимізованим у педагогічному процесі?
27. Як психологічна підтримка та консультування можуть допомогти курсантам (слухачам, студентам) у вирішенні психологічних труднощів та конфліктів в навчальному середовищі?
28. Яким чином педагоги можуть сприяти психологічному здоров'ю та розвитку емоційної інтелігентності студентів?
29. Які вольові якості вважаються важливими для успішної навчальної та академічної діяльності курсанта (слухача, студента)?
30. Як впливає воля на формування мети та цілей навчання студента?
31. Як воля допомагає курсантам подолати труднощі та ставити перед собою амбіційні завдання?
32. Яким чином вольова самодисципліна впливає на планування часу та організацію навчання?
33. Як вплив стимулюється та підтримується для розвитку вольових якостей у студентів?
34. Як курсанти можуть подолати прокрастинацію та недоліки в саморегуляції діяльності за допомогою вольових зусиль?
35. Як педагоги можуть сприяти розвитку вольових якостей у своїх студентів та курсантів?

36. Як вольові якості сприяють успішному вирішенню завдань у навчанні та інших аспектах діяльності курсантів?
37. Як визначається поняття "особистість" у психології?
38. Які основні складові особистості, які досліджують психологи?
39. Які психологічні теорії допомагають пояснити формування особистості?
40. Які фактори впливають на розвиток особистості протягом життя?
41. Як особистість впливає на поведінку та взаємодію з іншими?
42. Як психологія особистості використовується в сучасних дослідженнях та практиці?
43. Як психологічні тести та оцінки допомагають аналізувати та вивчати особистість?
44. Як розуміння особистості може сприяти особистісному розвитку та самопізнанню?
45. Як врахування різниці в особистісних особливостях допомагає в роботі з людьми в різних сферах життя, включаючи освіту, психологічну практику та менеджмент?
46. Як визначається поняття "колектив" у психології?
47. Які фактори впливають на формування та розвиток психологічного клімату в колективі?
48. Які основні типи лідерства існують у колективі, і як вони впливають на динаміку групи?
49. Які явища групової динаміки важливі для розуміння функціонування колективу?
50. Як соціальні норми та стереотипи впливають на поведінку та взаємодію в колективі?
51. Які стратегії вирішення конфліктів існують у груповій психології, і як вони використовуються для покращення взаємодії в колективі?
52. Які психологічні аспекти важливі для успішної командної роботи та співпраці в організаціях?
53. Як психологія може допомогти оптимізувати роботу та взаємодію в колективі?

### **Рекомендована література:**

1. Актуальні проблеми психології розвитку особистості: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 травня 2023 року). Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 133 с.
2. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 174 с.
3. Гюстав Лебон. Психологія людських спільнот. Львівська политехніка. Андронум. 2021. 138 с.
4. Гюстав Лебон. Психологія мас. Львівська політехніка. Андронум. 2021. 138 с.
5. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі: підручник / І В Зайченко. 3-є видання. К.: Ліра-К, 2020. 512 с.

6. Заячківська Н. М. Формування готовності викладачів закладів вищої освіти до використання сучасних освітніх технологій у професійній діяльності / Заячківська Н. М. // Нова педагогічна думка. 2020. № 3 (103). С. 36-40.
7. Зігмунд Фройд. Психологія спільнот і аналіз людського «Я». Львівська політехніка. Андронум. 2022.
8. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.
9. Карпенко В.С., Клименко В.М, Остапчук Т.С, Снігур Л.А. Офіцер, як лідер: становлення компетентності командира десантно-штурмових військ: Навчально-методичний посібник. Київ:Талком, 2023.320 с.
10. Корчевна Н. П. Згуртованість академічної групи як один із показників ефективної роботи куратора. Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології: матер. заоч. Всеукр. наук.-практ. конф. (21 травня 2020 р.) / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вінниця, 2020. С. 107–111
11. Лебедик Л.В., Стрельников В.Ю., Стрельников М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти / Л. В. Лебедик, В. Ю. Стрельников, М. В. Стрельников. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.
12. Лідія Орбан-Лембрик. Психологія професійної комунікації. Київ. 2021.
13. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020.240 с.
14. Професійно-психологічна підготовка працівників кадрів досудового розслідування: навчально-методичний посібник / О. М. Пасько, Л. М. Прудка, Т. В. Матієнко, В. В. Горошко. Одеса 2022. 267 с.
15. Психотерапія у постнекласичній парадигмі : посібник / Крупельницька Л. Ф. Київ: ГО «МНГ», 2023. 176 с.
16. Okhrimenko, I., Pasko, O, Prudka, L., Matiienko Psycho-emotional state and health level of law enforcement officers in the process of their professional training/ Acta Balneologica, 2023. (2). 111-114.

### **Інформаційні ресурси**

#### **Офіційні веб-сторінки державних органів України**

1. <https://www.president.gov.ua/> – Президент України  
*Законодавча влада*
2. <https://rada.gov.ua/> – Верховна Рада України
3. <http://www.ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради з правлюдини  
*Виконавча влада*
4. <https://www.kmu.gov.ua/ua> – Кабінет Міністрів України  
*Судова влада*
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд



6. <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України  
*Інші державні органи*
7. <https://www.gp.gov.ua/> – Офіс Генерального прокурора
8. <http://www.cvk.gov.ua/> – Центральна виборча комісія
9. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики

## ТЕМА 2. СУЧАСНІ ІНОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекція – 8 год.  
Практичне заняття – 4 год.  
Самостійна робота – 6 год.

**Мета** вивчення дисципліни «Сучасні інноваційні методи навчання» є викладання дисципліни є ознайомлення із нормативно-правовими, теоретичними і методологічними засадами впровадження і розвитку інноваційних технологій навчання в освіті, оволодіння ключовими поняттями, педагогічними підходами; ознайомлення з формами методами і засобами, педагогічними умовами впровадження інноваційних технологій навчання.

**Завдання** вивчення теми «Сучасні інноваційні методи навчання» є розвиток сучасного технологічного мислення у педагогічній діяльності, вміння виділяти інноваційну складову у навчальній діяльності;

– розвиток фахових, соціальних, комунікативних, інформаційних та фасилітативних компетентностей;

– формування прагнення, потреби та готовності до саморозвитку та самоосвіти, постійного навчання у професійному полі, до раціональної, продуктивної, творчої діяльності.

**Навчальна мета:** Глибоко розуміти загальні принципи та методи психологічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці.

**Виховна мета:** використовувати набуті знання про психологічні закономірності.

**Розвиваюча мета:** розвивати уміння працювати у колективі та команді;

**Навчальне обладнання, ТЗН:** мультимедійна система з можливістю візуальної та звукової презентації навчальних матеріалів.

**Наочні засоби:** малюнки, навчальні картки.

**Міждисциплінарні зв'язки** даної навчальної дисципліни ґрунтується на базі таких навчальних дисциплін як: соціальна філософія, загальна психологія, психологія та педагогіка вищої школи.

**Тема 2.1. Методи навчання, як засіб формування громадянської позиції особистості**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Двозначність терміну «національне виховання»;
2. Нація і національна ідея;
3. Дух нації;
4. Цінності національно-патріотичного виховання;
5. Процес становлення національній самосвідомості.

**Тема 2.2. Іноваційні методи сучасного українського освітнього простору**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Головні компоненти системи освіти;
2. Естетичне прагнення особистості, як складова освіти;
3. Природа цінностей розвитку особистостей;
4. Ідеологія в системі цінностей;
5. Чистота і гармонія цінностей у системі виховання і розвитку.

**Тема 2.3. Фронтальна форма роботи у вищій школі**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Свобода, як потреба і обов'язок громадянина на шляху до гармонійного громадянського суспільства.
2. Базові вартості сучасної України.
3. Актуальні завдання сучасності.

**Тема 2.4. Навчальна діяльність і проблема методів**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Самостійність у діяльності.
2. Іноваційні методи долаття перепон і труднощів.
3. Моральний гарт характеру.
4. Участь у добродійній діяльності і жертвність.

**Тема 2.5. Мотивація навчання: головне у сьогоденні освіти**

Практичне заняття - 2 год.

**План практичного заняття**

Гра. Види ігор, види ігор для дорослих:

1. Дидактичні і гри;
2. Рольові і гри;
3. Театралізовані ігри.

## **Тема 2.6. Національна доктрина розвитку освіти – форми диференціації**

Практичне заняття - 2 год.

### **План практичного заняття**

Обговорення доктрини вищої освіти. Людина, як витвір природи: обговорення релігійних сумнів.

### **Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Позитивні ознаки психологічного клімату на заняттях.	2
2	Тема 2: Профілактика помилок» освіта України та інших країн	2
3	Тема 3: Реформування змісту освіти	
	<b>Разом</b>	<b>6</b>

### **Методи навчання**

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### **Методичне забезпечення**

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

### **Питання для підготовки до іспиту**

1. Які методи навчання можуть бути використані для формування громадянської позиції особистості?
2. Як педагогічні методи можуть сприяти розвитку громадянських якостей, таких як відповідальність та активна громадянська позиція?
3. Як використання методів діалогу та обговорення в класі сприяє формуванню критичного мислення та усвідомленню громадянських цінностей?
4. Як можна інтегрувати питання громадянської освіти в навчальну програму з використанням активних методів, таких як проектна робота та волонтерство?
5. Які ролі відіграють соціальні проекти та практичні дії у формуванні громадянської позиції учнів?

6. Як можна використовувати випадкові ситуації та обговорення актуальних подій для навчання громадянської позиції?
7. Як психологічний підхід до навчання може сприяти розвитку емпатії та толерантності учнів?
8. Як визначити успішність методів навчання в формуванні громадянської позиції учнів та як їх покращити?
9. Які основні інноваційні педагогічні підходи застосовуються в сучасному українському освітньому просторі?
10. Як використання інформаційних технологій сприяє покращенню навчального процесу в Україні?
11. Які методи активного навчання використовуються в українських школах та вищих навчальних закладах?
12. Як розвиваються інтерактивні методи навчання, такі як групова робота та проектна діяльність, в сучасній українській освіті?
13. Як психологічні аспекти інноваційних методів можуть впливати на мотивацію та результативність навчання в Україні?
14. Як удосконалюється оцінювання та звітування в сучасних освітніх закладах України?
15. Які виклики виникають в контексті впровадження інноваційних методів навчання в Україні та як їх можна подолати?
16. Які роль інноваційних методів грають у підготовці студентів до сучасного ринку праці в Україні?
17. Що таке фронтальна форма роботи в контексті вищої школи, і як вона відрізняється від інших методів навчання?
18. Які переваги має фронтальна форма роботи для вищої школи, і в яких випадках вона може бути ефективною?
19. Як вчителі можуть організувати і провести фронтальні заняття, щоб досягти найкращих результатів?
20. Як впливає роль вчителя у фронтальній роботі на активність та залученість студентів у навчальний процес?
21. Як вирішуються можливі виклики та проблеми, пов'язані з використанням фронтальної форми роботи в вищій школі?
22. Яким чином фронтальна форма роботи сприяє спільному навчанню та обміну досвідом серед студентів?
23. Як можна адаптувати фронтальну роботу для різних предметів та цілей навчання вищої школи?
24. Як визначається навчальна діяльність, і які її основні компоненти?
25. Які завдання вирішує навчальна діяльність, і які методи використовуються для їх досягнення?
26. Які проблеми можуть виникнути в процесі навчання, які пов'язані з вибором та застосуванням методів навчання?
27. Як педагоги можуть враховувати індивідуальні особливості студентів під час вибору методів навчання?
28. Які сучасні педагогічні методи та підходи допомагають розв'язувати проблеми, пов'язані з ефективністю навчальної діяльності?

29. Як психологія може внести внесок у розробку та вибір методів навчання, які б відповідали психологічним потребам студентів?

30. Яким чином можливо впровадити інноваційні методи навчання для покращення якості навчання?

31. Як враховуються сучасні технології та інформаційні ресурси у розвитку методів навчання?

### **Рекомендована література:**

1. Актуальні проблеми психології розвитку особистості: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 травня 2023 року). Київ : Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 133 с.

2. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 174 с.

3. Гюстав Лебон. Психологія людських спільнот. Львівська политехніка. Андронум. 2021. 138 с.

4. Гюстав Лебон. Психологія мас. Львівська политехніка. Андронум. 2021. 138 с.

5. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : підручник / І В Зайченко. 3-е видання. К.: Ліра-К, 2020. 512 с.

6. Заячківська Н. М. Формування готовності викладачів закладів вищої освіти до використання сучасних освітніх технологій у професійній діяльності / Заячківська Н. М. // Нова педагогічна думка. 2020. № 3 (103). С. 36-40.

7. Зігмунд Фройд. Психологія спільнот і аналіз людського «Я». Львівська политехніка. Андронум. 2022.

8. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с.

9. Карпенко В.С., Клименко В.М, Остапчук Т.С, Снігур Л.А. Офіцер, як лідер: становлення компетентності командира десантно-штурмових військ: Навчально-методичний посібник. Київ:Талком,2023.320 с.

10. Корчевна Н. П. Згуртованість академічної групи як один із показників ефективної роботи куратора. Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології: матер. заоч. Всеукр. наук.-практ. конф. (21 травня 2020 р.) / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вінниця, 2020. С. 107–111

11. Лебедик Л.В., Стрельников В.Ю., Стрельников М.В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти / Л. В. Лебедик, В. Ю. Стрельников, М. В. Стрельников. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.

12. Лідія Орбан-Лембрик. Психологія професійної комунікації. Київ. 2021.

13. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / О.І. Федоренко, В.О. Тюріна, С.П. Гіренко, С.М. Бойко, М.О. Котелюх, П.Д. Червоний, О.В. Медведєва; за заг. ред. О.І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О.В., 2020. 240 с.

14. Професійно-психологічна підготовка працівників кадрів досудового розслідування: навчально-методичний посібник / О. М. Пасько, Л. М. Прудка, Т. В. Матієнко, В. В. Горошко. Одеса 2022. 267 с.

15. Психотерапія у постнекласичній парадигмі: посібник / Крупельницька Л. Ф. Київ : ГО «МНГ», 2023. 176 с.

16. Okhrimenko, I., Pasko, O., Prudka, L., Matiienko Psycho-emotional state and health level of law enforcement officers in the process of their professional training/ Acta Balneologica, 2023. (2). 111-114.

### Інформаційні ресурси

#### Офіційні веб-сторінки державних органів України

1. <https://www.president.gov.ua/> – Президент України  
*Законодавча влада*
2. <https://rada.gov.ua/> – Верховна Рада України
3. <http://www.ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради з правлюдини  
*Виконавча влада*
4. <https://www.kmu.gov.ua/ua> – Кабінет Міністрів України  
*Судова влада*
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд
6. <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України  
*Інші державні органи*
7. <https://www.gp.gov.ua/> – Офіс Генерального прокурора
8. <http://www.cvk.gov.ua/> – Центральна виборча комісія
9. <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики

### ТЕМА 3. ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО

Лекція – 10 год.

Самостійна робота – 4 год.

**Мета** вивчення теми: формування знань про основи ораторського мистецтва, особливості впливу однієї людини на іншу, допомога в опануванні основ красномовства, формування комунікативної компетентності, розвиток культури ділового спілкування, накопичення комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності фахівця.

**Завдання** отримання знань про психологічні основи ділового спілкування та конфліктології; дослідження рівня розвитку комунікативних вмінь студентів; оволодіння системою способів та засобів ділового спілкування, що впливають на ефективність міжособистісної взаємодії; формування вмінь застосовувати обрані способи та засоби під час ділових

розмов, колективного обговорення проблем, у виступах перед аудиторією; оволодіння стратегіями поведінки у конфліктній ситуації.

**Навчальна мета:** систематизувати та поглибити знання щодо розуміння ролі ораторського мистецтва, риторики як науки та мистецтва, образу оратора, харизми лідера, мистецтва публічного мовлення, практичної риторики.

**Виховна мета:** сформувати у здобувачів самостійність як особистісну рису та важливу професійну якість, впевненість під час мовлення та публічних виступів, вміння правильно будувати процес ораторського мовлення та видів ораторських промов

**Розвиваюча мета:** формувати пізнавальний інтерес, самостійність, уміння розвивати свої ораторські навички.

**Навчальне обладнання, ТЗН:** мультимедіа, смартфони, ресурси Інтернету.

**Наочні засоби:** підручники, презентаційні матеріали, різноманітні Інтернет-матеріали (тексти, презентації, відео).

**Міжтематичні зв'язки:** «Педагогіка та психологія вищої школи», «Сучасні інформаційні технології в освіті», «Сучасні інноваційні методи навчання» відповідний цикл правових дисциплін.

### Тема 3.1. Риторика як наука та мистецтво

Лекція – 2 год

#### План лекції (навчальні питання)

1. Поняття риторики як соціального явища і окремої галузі науки.
2. Предмет і завдання курсу, його специфіка.
3. Функції риторики.
4. Структура риторики.
5. Взаємозв'язок риторики з іншими науками.

### Тема 3.2. Образ оратора

Лекція – 2 год

#### План лекції (навчальні питання)

1. Образ оратора у класичній риторичі Давньої Греції.
2. Образ оратора у класичній риторичі Давнього Риму.
3. Сучасний образ оратора.

### Тема 3.3. Харизма лідера

Лекція – 2 год

#### План лекції (навчальні питання)

1. Харизма. Основні моделі харизматичного лідерства.
2. Особистість харизматичного лідера.
3. Поведінка харизматичного лідера.
4. Послідовники харизматичного лідера.

### Тема 3.4. Мистецтво публічного мовлення

Лекція – 2 год

#### План лекції (навчальні питання)

1. Сутність і специфіка публічної монологічної мови.
2. Основні жанри усного публічного монологічного мовлення (доповідь, лекція, промова, виступ, повідомлення).
3. Підготовка публічного виступу.
4. Структура публічної професійної промови.
5. Умови успішного виступу.
6. Засоби увиразнення публічного виступу.

### Тема 3.5. Практична риторика

Лекція – 2 год

#### План лекції (навчальні питання)

1. Розглядає предмет і зміст усного публічного виступу
2. Текст виступу
3. Композицію і стиль виступу

#### Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Мистецтво публічного мовлення	2
2	Тема 2: Практична риторика	2
	<b>Разом</b>	<b>4</b>

#### Завдання до підтеми 4 «Мистецтво публічного мовлення»

1. Напишіть етюд у дусі софістів на тему „Насильницька смерть як зло і як благо”.
2. Напишіть етюд у дусі софістів на тему „Чи можна побудувати своє щастя на нещасті ближнього?”.

#### Завдання до підтеми 5 «Практична риторика»

1. Ознайомтеся з фрагментом твору "Місто-Сонце" італійського гуманіста Томмазо Кампанелли й напишіть твір-роздум про гуманістичні ідеї, висловлені у творі.



2. Ознайомтеся з фрагментом книги «Государ» Нікколо Макіавеллі. Прокоментуйте його погляди на владу й можновладців.

### Методи навчання

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### Методичне забезпечення

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

### Питання для підготовки до іспиту

1. Які визначення мають поняття „ораторське мистецтво”, або „красномовство”?
2. Що передбачає ораторське мистецтво?
3. Хто був автором першої теорії ораторського мистецтва – „Риторика”?
4. Які ви знаєте основні різновиди промови?
5. Які вирізняють жанри публічного виступу залежно від змісту, призначення, способу проголошення й обставин спілкування?
6. Наведіть характеристичні ознаки промови.
7. Які ви знаєте основні характеристики доповіді?
8. Які різновиди наукового стилю вам відомі?
9. Наведіть загальні характеристичні ознаки наукового тексту.
10. Назвіть мовні та мовленнєві ознаки наукового тексту.
11. Яка частина промови передбачає послідовне розгортання оратором своєї думки, веде слухачів до розуміння основної ідеї промови; застосовує різноманітні докази правильності положень, які він висуває; ілюструє їх прикладами, цифрами, наочністю?
12. Види природного вступу публічного виступу.
13. Який стиль є найбільш оптимальним в комунікації?
14. Який структурний компонент презентації (публічного виступу) покликаний встановити миттєвий контакт з аудиторією, створити атмосферу доброзичливості, утримувати увагу та спонукати інтерес до теми?
15. Якою є рекомендована частка у відсотковому відношенні для вступу в презентації (публічному виступі)?
16. Назвіть основні типи презентації (публічного виступу) за цільовим критерієм.
17. Як зазвичай формулюють навідні запитання?
18. Підтверджувальні запитання (техніка Сократа) передбачають використання яких стандартних зв'язок?
19. Які запитання називають відкритими, їх функція?

20. Які запитання називають закритими, їх функція?
21. Які запитання називають риторичними, їх функція?
22. Із яких компонентів складається структура доведення?
23. Які різновиди суперечки вам відомі?
24. Характеристичні особливості дискусії.
25. Як називається учасник дискусії, що висунув і відстоює певну тезу, ідею або концепцію?
26. Що є предметом та об'єктом дисципліни «Ораторське мистецтво»?
27. Кому із античних риторів належить основний аргумент про важливість говорити виразно і точно?
28. Які ви знаєте розділи класичної риторики?
29. Який з розділів класичної риторики вивчає питання композиції тексту?
30. Який з розділів класичної риторики вивчає питання прикраси тексту?

#### **Рекомендована література:**

1. Борг Дж. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Харків: Фабула, 2019. – 304 с.
2. Георгізова І.Л. Навчально-методичний посібник з дисципліни «Судова риторика». Черкаси: Видавництво ФОП ПП Попадюк С.В., 2015. – 48с.
3. Грицаєнко Л.М. Основи красномовства: навчальний посібник. К: КНУТД, 2013. – 244 с.
4. Каравець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник К, 2018. 216 с.
5. Красницька О. В. Спадщина риторів та ораторів доби античності в ораторській діяльності сучасного викладача. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2022. Вип. 2(104). С. 52–63.
6. Молдован В.В. Судова риторика. К., 2020. 496 с.
7. Ницета В. Риторика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 220 с.
8. Нікітіна А. В. Самостійна робота студентів з риторики: навч.-метод, посібник. Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015. 313 с.
9. Онуфрієнко Г. С. Риторика: Навч. посіб. К., 2019. 625 с.
10. Основи ораторського мистецтва: навчальний посібник / уклад. Т. В. Сіроштан, С. І. Єрмоленко, З. О. Митяй. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Богдана Хмельницького, 2020. 89 с.
11. Плотницька І. Ораторське мистецтво: навчально-методичний посібник. К: Центр навчальної літератури, 2022. – 196 с.
12. Риторика: навч. посібн. /упор. Т.К. Ісаєнко, А.В. Лисенко. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 247с.
13. Кліменко І.В. Психологічні основи Паблік рілейшин.К. Компринт 2023. 222с.

14. Теслюк В.М. Основи красномовства: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра- К, 2020. 524 с.
15. Флемінг К. Говорити легко та невимушено. Х.: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2020. 240 с.
16. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора / Андрій Степура. Дніпро: Моноліт, 2018. 304 с.
17. Вітвицька С. С. Педагогіка вищої школи: практикум. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 174 с.

### Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://odnb.odessa.ua/>
3. Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.С. Грушевського URL: <http://odnb.odessa.ua/>

## ТЕМА 4. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ

Лекція – 10 год.  
Самостійна робота – 4 год.

**Мета** вивчення теми: надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективною професійною діяльністю науково-педагогічних працівників, формування в них відповідальності за високу якість підготовки навчально-методичних матеріалів з урахуванням сучасних інформаційно-технічних освітніх тенденцій.

**Завдання** вивчення теми полягає у набутті науково-педагогічними працівниками знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно готувати та викладати навчальний матеріал та оцінювати набуті здобувачами вищої освіти знання та навички із застосуванням новітніх інформаційних технологій в освіті: системи управління навчанням (learning management system), хмарних технологій в системі освіти, масових відкритих онлайн-курси (massive open online courses - MOOCs) та мобільного навчання – з обов'язковим урахуванням сучасних вимог, що висувуються перед навчальними закладами вищої освіти України.

**Навчальна мета:** систематизувати та поглибити знання щодо розуміння ролі цифрових технологій в освіті, системи управління навчанням (learning management system), хмарних технологій в системі освіти, масові відкриті онлайн-курси (massive open online courses - MOOCs); проаналізувати особливості застосування мобільного навчання в університеті.

**Виховна мета:** вдосконалювати вміння використовувати інформаційні ресурси, здатність до пошуку та засвоєння нових знань.

**Розвиваюча мета:** формувати пізнавальний інтерес, самостійність, уміння розвивати свої знання стосовно застосування найновітніших інформаційних технологій у навчальному процесі.

**Навчальне обладнання, ТЗН:** мультимедіа, смартфони, ресурси Інтернету.

**Наочні засоби:** підручники, презентаційні матеріали, різноманітні Інтернет-матеріали (тексти, презентації, відео).

**Міжтематичні зв'язки:** «Педагогіка та психологія вищої школи», «Ораторське мистецтво», відповідний цикл правових дисциплін.

#### **Тема 4.1. Розуміння ролі цифрових технологій в освіті**

Лекція – 2 год.

##### **План лекції (навчальні питання)**

1. Потреба в цифрових технологіях в освіті.
2. Цифровий клас.
3. Виклики цифрових технологій в освіті.
4. Проміжні висновки.
5. Майбутнє технологій в освіті.

#### **Тема 4.2. Застосування цифрових технологій в освіті**

Лекція – 2 год.

##### **План лекції (навчальні питання)**

1. Глобалізація освіти і цифрові технології.
2. Застосування цифрових технологій в освіті.

#### **Тема 4.3. Система управління навчанням – Learning management system**

Лекція – 2 год.

##### **План лекції (навчальні питання)**

1. Характеристики системи управління навчанням.
2. Технічні аспекти.
3. Особливості.
4. Індустрія управління навчанням.
5. Переваги та недоліки.
6. COVID-19 та системи управління навчанням.
7. Додаткові теми, що мають відношення до LMS.

## Тема 4.4. Хмарні технології в системі освіти та масові відкриті онлайн-курси – МООС

Лекція – 2 год.

### План лекції (навчальні питання)

1. Хмарні технології в системі освіти.
  - 1.1. Приклади застосування хмарних технологій в освіті.
  - 1.2. Переваги хмарних технологій у сучасній освіті.
2. Масові відкриті онлайн-курси (МООС).
  - 2.1. Що таке МООС та як вони працюють?
  - 2.2. Вартість МООС.
  - 2.3. Переваги та недоліки МООС.

## Тема 4.5. Мобільне навчання

Лекція – 2 год.

### План лекції (навчальні питання)

1. Визначення мобільного навчання.
2. Ключові характеристики мобільного навчання.
3. Можливості мобільного навчання.
4. Переваги мобільного навчання.
5. Недоліки мобільного навчання.
6. Технології мобільного навчання.
7. Інструменти мобільного навчання.
8. Приклади мобільного навчання.
9. Як досягти успіху з мобільним навчанням: головні поради.

### Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 3: Система управління навчанням – Learning management system	2
2	Тема 4: Хмарні технології в системі освіти та масові відкриті онлайн-курси – МООС	2
	<b>Разом</b>	<b>4</b>

### Завдання до підтеми 3 «Система управління навчанням – Learning management system»

1. З використанням Інтернет розшукати та ознайомитись з 3 – 4 українськими Learning management system
2. По кожній з них ознайомитися з принципами взаємодії слухачів з навчальною системою та з перевагами, що декларуються.

### Завдання до підтеми 4 «Хмарні технології в системі освіти та масові

### **відкриті онлайн-курси – МООС»)**

З використанням Інтернет розшукати та ознайомитись з українськими Масовими відкритими онлайн курсами (МООС), зокрема з такими:

1. «Масовими відкритими онлайн курсами (МООС) для педагогів»
3. Prometheus — громадський проект масових відкритих онлайн-курсів (МВОК). (<https://prometheus.org.ua/>)
4. EdEra— освітній проект, який займається розробкою освітнього онлайн-контенту (<https://www.ed-era.com/courses/>)
5. Портал знань— Вільний доступ до навчальних курсів різної тематики (<http://www.znannya.org/>)
6. Duolingo— безкоштовна платформа для вивчення іноземних мов. (<https://uk.duolingo.com/>)

### **Методи навчання**

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### **Методичне забезпечення**

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

### **Питання для підготовки до іспиту**

1. Які ресурси економить цифрове навчання?
2. Що, у першу чергу, викликало необхідність застосування цифрових технологій (Глобалізація освіти, Пандемія COVID-19).
3. Які попередні навички студентів сприяють впровадженню цифрових технологій в освіту?
4. Як Ви розумієте поняття гейміфікація?
5. Які позитивні особливості має цифровий клас?
6. Яке технічне різноманіття надає цифровий клас?
7. Скільки призначень застосування цифрових технологій в освіті відомо?
8. Які основні виклики становить впровадження цифрових технологій в освіті? (професіоналізм та мотивація викладачів)
9. Якими уявляються майбутні риси цифрових технологій в освіті? (усунення мовних кордонів, великий інформаційних контент, гібридне викладання).
10. У чому полягає Призначення системи LMS?
11. У чому полягають Основні технічні аспекти LMS?
12. Які можливості забезпечує LMS викладачеві та студентові?
13. Скільки основних переваг має LMS?
14. Що означає термін «інтероперабельність»?
15. У чому полягають проблеми використання LMS для викладачів?
16. На що спрямований Масовий відкритий онлайн-курс (МООС)?

17. У чому полягає сутність Віртуального навчального середовища (VLE)?
18. У чому полягає сутність Навчального об'єкту?
19. У чому полягає сутність торії електронного навчання?
20. У чому полягає визначення мобільного навчання?
21. У чому полягають ключові характеристики мобільного навчання?
22. Перелічить основні можливості мобільного навчання
23. У чому полягають основні переваги мобільного навчання?
24. У чому полягають основні недоліки мобільного навчання
25. Які технології мобільного навчання Вам відомі?
26. Які інструменти мобільного навчання Вам відомі?
27. Наведіть приклади мобільного навчання
28. Як досягти успіху з мобільним навчанням: головні поради?

### Рекомендована література:

1. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі / Карплюк С.О. // Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. / За ред. В.Г. Кременя, О.І. Ляшенка; укл. А.В. Яцишин, О.М. Соколюк. К, 2019. 361 с. С. 188–197. URL: [http://eprints.zu.edu.ua/29742/1/Карплюк%20С.\\_стаття%20в%20НАПН\\_1.03-перетворено\\_sору.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/29742/1/Карплюк%20С._стаття%20в%20НАПН_1.03-перетворено_sору.pdf) (дата звернення: 20.06.2023)
2. Шилонова В., Долінська Е., Гладуш В. А. та ін. Застосування цифрових технологій у дистанційному педагогічному оцінюванні здобувачів вищої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання, 2021, Том 82, №2.* URL: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/lili,+4365-Текст+статті-19393-1-6-20210423+\(1\)%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/lili,+4365-Текст+статті-19393-1-6-20210423+(1)%20(1).pdf) (дата звернення: 20.06.2023)
3. Сисоєва С. О., Осадча К. П. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. *Інформаційні технології і засоби навчання, 2019, Том 70, №2.* с. 271-284.
4. Крижановський А. І., Кириленко Н. М., Кириленко В. В. та ін. Організація дистанційного навчання в педагогічних закладах вищої освіти. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки».* № 10 (листопад, 2021). С. 415-421.
5. Чому LMS-система – обов'язковий інструмент дистанційного навчання? UNICHECK. Грудень 17, 2020. Site. URL: <https://unicheck.com/ua/blog/chomu-lms-systema-obovyazkovyj-instrument-dystanczijного-navchannya>. (дата звернення: 20.06.2023).
6. Орлик О. В. Хмарні технології у вищій освіті: переваги та проблеми використання. Одеський національний економічний університет. URL : <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/15803/1/Хмарні%20технології%20у%20вищій%20освіті%20переваги%20та%20проблеми%20використання.pdf> (дата звернення: 20.06.2023).
7. Шматко А. І.Калугін В. Ю. Імплементация зарубіжного досвіду щодо застосування аналітичних досліджень та оперативних даних. *Матеріали*

*круглого столу «Імплементация ІLP моделі в Україні»*, 15 березня 2023 року. ОДУВС, 2023, С. 74-76

8. Cybersecurity in Education: The 2023 Imperative. KumoPancy Consulting. May 29, 2023. Site. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/cybersecurity-education-2023-imperative-khumopancy-consulting> (дата звернення: 15.08.2023)

9. Pandagle, V. Surging Threat: Education Sector Ransomware Attacks Skyrocket in 2023. The Cyberexpress. July 29, 2023. Site. URL: <https://thecyberexpress.com/education-sector-ransomware-attacks-in-2023/> (дата звернення: 15.08.2023)

10. Tay, J. Three Ways to Enable Cyber Resilience in Education in 2023 and Beyond. PaloaltonetWorks.Co.UK. May 19, 2023. Site. URL: <https://www.paloaltonetworks.co.uk/cybersecurity-perspectives/three-ways-to-enable-cyber-resilience-in-education-in-2023-and-beyond> (дата звернення: 15.08.2023).

11. Tlili A., Zhang J., Papamitsiou Z., Manske S., Huang H.U. Hoppe Towards utilising emerging technologies to address the challenges of using. Open Educational Resources: a vision of the future Educational Technology Research and Development, 69 (2) (2021), pp. 515-532

12. Shohel M.M.C., Ashrafuzzaman M., Islam M.T., Shams S., Mahmud A. Blended Teaching and Learning in Higher Education: Challenges and Opportunities. Handbook of Research on Developing a Post-Pandemic Paradigm for Virtual Technologies in Higher Education, IGI Global (2021), pp. 27-50.

13. Johnson I.E., Nkanu C.U., Udo A.L. Checkmating the weaknesses associated with information and communication technologies in education for improved effectiveness and efficiency. Journal of education and practice, 12 (8) (2021), pp. 80 85.

14. Saykili A.. Higher education in the digital age: The impact of digital connective technologies. Journal of Educational Technology and Online Learning, 2 (2019), pp. 1 15.

15. Li, Q., Li, Z., & Han, J. (2021). A hybrid learning pedagogy for surmounting the challenges of the COVID-19 Pandemic in the performing arts education. Education and Information Technologies, 26(6), 7635-7655.

16. Marek M.W., Chew C.S., Wu W.C.V. Teacher experiences in converting classes to distance learning in the COVID-19 Pandemic. International Journal of Distance Education Technologies (IJDET), 19 (1) (2021), pp. 40-60

17. Hejrati Z.S., Gaim M., Eesley C.E., Dang T.K. Use of MOOC and Digital Technologies to Study Effects of Liability of Foreignness on Venture Formation in Forced Immigration-Case Study of Refugee Entrepreneurship in Ethiopia. 2021 IEEE 4th International Conference on Information Systems and Computer-Aided Education (ICISCAE), IEEE (2021, September), pp. 54-61

18. Harris D.A., Krousgrill C. Distance education: New technologies and new directions. Proceedings of the IEEE, 96 (2008), pp. 917-930

19. Owoc M.L., Sawicka A., Weichbroth P.. Artificial intelligence technologies in education: benefits, challenges and strategies of implementation. IFIP International Workshop on Artificial Intelligence for Knowledge Management, Springer, Cham (2019, August), pp. 37-58



20. Saeed N., Yang Y., Sinnappan S.. Emerging web technologies in higher education: A case of incorporating blogs, podcasts and social bookmarks in a web programming course based on student's learning styles and technology preferences. *Journal of Educational Technology & Society*, 12 (4) (2009), pp. 98-109
21. Petrides L.A.. Web-based technologies for distributed (or distance) learning: Creating learning-centred educational experiences in the higher education classroom. *Int. J. Instr. Media*, 29 (1) (2002), p. 69
22. Islam M.K., Sarker M.F.H., Islam M.S. Promoting student-centred blended learning in higher education: A model E-Learning and Digital Media, 19 (1) (2022), pp. 36-54
23. Fuegen S.H. The impact of mobile technologies on distance education. *TechTrends*, 56 (2012), pp. 49-53
24. Chittaro L., Ranon R. Web3D technologies in learning, education and training: Motivations, issues, opportunities *Computers & Education*, 49 (1) (2007), pp. 3-18
25. Bergdahl N., Nouri J..Covid-19 and crisis-prompted distance education in Sweden. *Technology, Knowledge and Learning*, 26 (3) (2021), pp. 443-459.
26. Shilpa B., Radha R., Movva P. Comparative Analysis of Wireless Communication Technologies for IoT Applications. *Artificial Intelligence and Technologies*, Springer, Singapore (2022), pp. 383-394
27. Başal A., Eryılmaz A. Engagement and affection of pre-service teachers in online learning in the context of COVID 19: engagement-based instruction with web technologies vs direct transmission instruction *J. Educ. Teach.*, 47 (1) (2021), pp. 131-133
29. Njoku C. Information and communication technologies to raise the quality of teaching and learning in higher education institutions *Int. J. Educ. Dev. Using ICT*, 11 (1) (2015)
30. Shohel, M.M.C., Ashrafuzzaman, M., Islam, M.T., Shams, S., Mahmud, A. Blended Teaching and Learning in Higher Education: Challenges and Opportunities: Handbook of Research on Developing a Post-Pandemic Paradigm for Virtual Technologies in Higher Education, IGI Global (2021), pp. 27-50.

### **Інформаційні ресурси**

1. <http://rada.gov.ua/>
2. <http://www.president.gov.ua/>
3. <http://www.kmu.gov.ua/>
4. <http://www.me.gov.ua/>
5. <https://ukrpatent.org/>
6. <http://mvs.gov.ua>
7. <http://www.oduvs.edu.ua>
8. <http://www.nbu.gov.ua>

## ТЕМА 5. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

Лекція – 20 год.  
Семінарське заняття – 4 год.  
Самостійна робота – 6 год.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право» є формуванням цілісної системи знань щодо змісту та особливостей адміністративного права в Україні.

**Завданням** навчальної дисципліни - є глибоке засвоєння теоретичного матеріалу на семінарських заняттях згідно тематичного плану. Реалізації цього завдання сприяють лекції викладача, робота на семінарських та практичних заняттях, індивідуальна робота з викладачем, самостійне вивчення наукових праць.

**Навчальне обладнання, ТЗН:** інтерактивна дошка, мультимедіа, ресурси Інтернету.

**Наочні засоби:** підручники, презентаційні матеріали.

**Міждисциплінарні зв'язки:** «Конституційне право України», «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність», «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Цивільне право та процес».

**Тема 5.1. Адміністративне право як предмет та наука: історія, сучасний стан та перспективи розвитку**

Лекція – 2 год  
Семінарське заняття – 2 год.

### План лекції (навчальні питання)

1. Адміністративне право як галузь, наука та навчальна дисципліна. 2. Предмет адміністративного права.
2. Методи правового регулювання адміністративного права.
3. Принципи адміністративного права.
4. Система адміністративного права.
5. Джерела адміністративного права.
6. Зв'язок адміністративного права з іншими галузями права.

### План семінарського заняття

1. Предмет, метод та джерела адміністративного права.
2. Предмет адміністративного права.
3. Методи адміністративно-правового регулювання: імперативний, диспозитивний (основні), субординації, координації, реординації, адміністративного договору, реєстрації, стимулювання та інвестицій (додаткрві
4. Принципи адміністративного права.
5. Конституція України та інші джерела адміністративного права.
6. Місце адміністративного права в правовій системі.
7. Адміністративне право як навчальна дисципліна і як наука.

8. Адміністративне право – навчальна дисципліна, що вивчається в навчальних закладах.

9. Наука адміністративного права та її предмет.

### **Тема 5.2. Принципи та джерела адміністративного права, актуальні питання їх визначення**

Лекція – 2 год

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та структура адміністративно-правових норм.
2. Поняття та форми реалізації адміністративно-правових норм.
3. Адміністративно-правові відносини та їх особливості.
4. Структура та класифікація адміністративно-правових відносин.

### **Тема 5.3. Суб'єкти адміністративного права, особливості їх адміністративно-правового статусу та проблеми його реалізації**

Лекція – 2 год

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та система суб'єктів адміністративного права.
2. Компетенція суб'єкта публічного адміністрування.
3. Роль Президента України в системі виконавчої влади.
4. Система органів виконавчої влади.

### **Тема 5.4. Інструменти публічного адміністрування**

Лекція – 4 год

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та види інструмента публічного адміністрування.
2. Форми публічного адміністрування як інструменти публічного адміністрування.
3. План як інструмент публічного адміністрування.
4. Фактична дія як інструмент публічного адміністрування.
5. Адміністративний розсуд у публічному адмініструванні.
5. 6.Методи публічного адміністрування як інструменти публічного адміністрування.
6. 7.Адміністративно-правовий режим як інструмент публічного адміністрування.
7. Контроль та нагляд як інструменти публічного адміністрування. 9. Використання електронного врядування в публічному адмініструванні.

## **Тема 5.5. Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування**

Лекція – 2 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Загальна характеристика та класифікація приватних осіб, як суб'єктів адміністративного права:
  - 1.1 громадяни України, іноземців, осіб без громадянства;
  - 1.2 фізичних осіб - підприємців;
  - 1.3 юридичних осіб приватної форми власності (підприємства, установи, господарські товариства);
  - 1.4 громадські об'єднання;
  - 1.5 професійні спілки;
  - 1.6 політичні партії;
  - 1.7 органи самоорганізації населення;
  - 1.8 релігійні організації.

## **Тема 5.6. Публічна служба та актуальні питання її проходження**

Лекція – 2 год  
Семінарське заняття – 2 год.

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Публічна служба та публічні службовці.
2. Поняття та сутність публічної служби.
3. Юридичний статус публічного службовця.
4. Запобігання корупційним проявам у публічній службі.
5. Проходження публічної служби.
6. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців.

### **План семінарського заняття**

1. 1.Публічна служба.
2. Правовий статус державного службовця.
3. Правовий статус службовця в органі місцевого самоврядування.
4. Запобігання корупційним проявам у публічній службі.
5. Проходження публічної служби в Україні.
6. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державних службовців.

## **Тема 5.7. Проблеми правового визначення та реалізації адміністративно-деліктного права**

Лекція – 2 год

**План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, особливості, принципи та правове регулювання адміністративної відповідальності.
2. Принципи адміністративної відповідальності.
3. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.
4. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб.
5. Обставини, що виключають адміністративну відповідальність.

**Тема 5.8. Проведення в справах про адміністративні правопорушення та проблеми його здійснення**

Лекція – 2 год

**План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, принципи та стадії проведення у справі про адміністративні правопорушення (проступок).
2. Учасники проведення у справах про адміністративні правопорушення.
3. Особливості застосування заходів забезпечення проведення у справах про адміністративні правопорушення.

**Тема 5.9. Адміністративна юстиція як інструмент захисту прав особи**

Лекція – 2 год

**План лекції (навчальні питання)**

1. Історичні передумови становлення та правова основа діяльності адміністративних судів в Україні.
2. Принципи діяльності адміністративних судів.
3. Система, структура та загальна компетенція адміністративних судів в Україні.
4. Предметна, територіальна та інстанційна підсудність адміністративних справ.
5. Адміністративний позов та вимоги до нього.

**Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Принципи та джерела адміністративного права, актуальні питання їх визначення	2

2	Тема 2: Захист приватної особи у сфері публічного адміністрування	2
3	Тема 3: Проведення в справах про адміністративні правопорушення та проблеми його здійснення	2
	<b>Разом</b>	<b>6</b>

### Методи навчання

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### Методичне забезпечення

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

### Питання для підготовки до іспиту

1. Поняття адміністративного права та його особливості.
2. Основні категорії адміністративного права.
3. Визначення та історія становлення адміністративного права.
4. Адміністративне право та публічне право.
5. Зв'язок адміністративного права з іншими галузями національного права.
6. Предмет, метод та джерела адміністративного права.
7. Методи адміністративно-правового регулювання: імперативний, диспозитивний, субординації, координації.
8. Принципи адміністративного права.
10. Адміністративне право як навчальна дисципліна і як наука.
11. Наука адміністративного права та її предмет.
12. Поняття механізму адміністративно-правового регулювання та його складові частини (елементи).
13. Адміністративно-правові норми та їх особливості.
14. Поняття, структура і характеристика адміністративно-правових норм.
15. Види адміністративно-правових норм та їх класифікація.
16. Реалізація адміністративно-правових норм
17. Адміністративно-правові відносини та їх структура.
18. Поняття адміністративно-правових відносин і їх особливості.
19. Елементи адміністративно-правових відносин.
20. Класифікація адміністративно-правових відносин.
21. Загальна характеристика поняття «суб'єкт адміністративного права», його особливості та види.
22. Адміністративна правосуб'єктність.
23. Класифікація суб'єктів адміністративного права.

24. Фізичні особи та об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.
25. Громадяни як суб'єкти адміністративного права.
26. Іноземці та особи без громадянства як суб'єкти адміністративного права.
27. Органи виконавчої влади як суб'єкти адміністративного права.
28. Види органів виконавчої влади.
29. Міністерства як суб'єкти адміністративного права.
30. Недержавні органи та організації як колективні суб'єкти адміністративного права.
31. Соціальне управління .
32. Поняття, види та характеристика управління.
33. Поняття, характерні риси та види соціального управління.
34. Структура соціального управління.
35. Публічне адміністрування.
36. Поняття та характеристика публічного адміністрування.
37. Управління в органах місцевого самоврядування.
38. Публічне управління, його зміст та складові.
39. Публічне адміністрування: поняття та наукові підходи.
40. Співвідношення публічного управління з державним управлінням, місцевим самоврядуванням та публічним адмініструванням.
41. Виконавча влада та публічне адміністрування.
42. Публічне адміністрування: поняття та наукові засади.
43. Система органів виконавчої влади.
44. Поняття інструмента публічного адміністрування.
45. Види інструментів публічного адміністрування.
46. Вибір інструмента публічного адміністрування.
47. Форми публічного адміністрування як інструменти публічного адміністрування.
48. Нормативний акт як інструмент публічного адміністрування.
49. Видання нормативних актів.
50. Види нормативних актів.
51. Вимоги до нормативного акту.
52. Порядок підготовки та ухвалення.
53. Зміст і значення антикорупційної експертизи.
54. Державна реєстрація нормативного акту.
55. Процедура оприлюднення та набрання чинності нормативним актом.
56. Підстави для визнання нормативного акту протиправним.
57. Зв'язок протиправності з фактом недотримання формальних вимог під час підготовки та видання акту.
58. Адміністративний акт як інструмент публічного адміністрування.
59. Види адміністративних актів.
60. Процедура ухвалення (видання) адміністративних актів.
61. Чинність адміністративного акту.
62. Нікчемність адміністративного акту. Підстави визнання

адміністративного акту нікчемним.

63. Укладення адміністративних договорів як інструмент публічного адміністрування.

64. Поняття, юридичне значення та ознаки адміністративного договору.

65. Види адміністративних договорів.

66. Чинність адміністративного договору (умови чинності, припинення чинності).

67. Поняття нікчемності адміністративного договору.

68. Підстави визнання адміністративного договору нікчемним.

69. Адміністративно-правовий режим як інструмент публічного адміністрування.

70. Поняття та класифікація адміністративно-правових режимів.

71. Надзвичайні адміністративно-правові режими.

72. Контроль та нагляд як інструменти публічного адміністрування.

73. Адміністративний нагляд.

74. Адміністративно-правові режими.

75. Адміністративні послуги.

76. Поняття «адміністративна послуга».

77. Ознаки адміністративних послуг.

78. Види адміністративних послуг.

79. Класифікація адміністративних послуг.

80. Стандарти надання адміністративних послуг.

81. Принципи надання адміністративних послуг.

82. Порядок надання адміністративних послуг.

83. Суб'єкти відносин щодо надання адміністративних послуг.

84. Організаційне забезпечення надання адміністративних послуг.

85. Поняття та правовий статус адміністратора.

86. Центри надання адміністративних послуг.

87. Вимоги до якості надання адміністративних послуг.

88. Плата за надання адміністративних послуг.

89. Використання електронного врядування в публічному адмініструванні.

90. Поняття електронного врядування.

91. Елементи електронного врядування.

92. Співвідношення понять «електронне врядування», «електронна держава», «електронна демократія», «електронний парламент», «електронний уряд», «електронний суд».

93. Адміністративні провадження. Класифікація адміністративних проваджень їх характеристика та правова основа.

94. Розуміння адміністративної процедури.

95. Поняття та ознаки адміністративної процедури.

96. Види адміністративних процедур.

97. Реєстраційні процедури.

98. Дозвільні процедури.

99. Інспекційні процедури.

100. Суб'єкти адміністративного осадження.



101. Процедура розгляду та вирішення справи за скаргою.
102. Можливі наслідки розгляду скарги.
103. Відшкодування шкоди, завданої суб'єктами публічної адміністрації приватним особам.
104. Підстави та процедури, за якими суб'єкт публічного адміністрування відшкодовує шкоду, завдану приватній особі.
105. Способи відшкодування шкоди.
106. Поняття та види публічної служби.
107. Поняття і сутність державної служби та служби в органах місцевого самоврядування як основних різновидів публічної служби.
108. Поняття державного службовця.
109. Посади державної служби та їх категорії.
110. Обов'язки та права державного службовця.
111. Вступ на державну службу.
112. Проходження державної служби і службова кар'єра.
113. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність державного службовця.
114. Матеріальне й соціальне забезпечення державного службовця.
115. Припинення державної служби.
116. Поняття службовця в органі місцевого самоврядування. Посади в органах місцевого самоврядування та їх категорії.
117. Обов'язки та права службовця в органі місцевого самоврядування.
118. Вступ на службу в органі місцевого самоврядування. Проходження служби в органі місцевого самоврядування і службова кар'єра.
119. Дисциплінарна та матеріальна відповідальність службовця в органі місцевого самоврядування.
120. Матеріальне й соціальне забезпечення службовця в органі місцевого самоврядування.
121. Припинення служби в органі місцевого самоврядування.
122. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища.
123. Обмеження щодо одержання подарунків. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними.
124. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності.
125. Антикорупційні обмеження для публічних службовців.
126. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.
127. Правила етичної поведінки публічних службовців.
128. Фінансовий контроль щодо публічних службовців.
129. Проходження державної служби.
130. Вступ на державну службу.
131. Службова кар'єра.
132. Припинення державної служби.
133. Особливості проходження служби в органах місцевого самоврядування.
134. Підстави дисциплінарної відповідальності державних службовців.

135. Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності.
136. Система дисциплінарних стягнень та принципи їх застосування.
137. Матеріальна відповідальність державних службовців.
138. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності.
139. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.
140. Принципи адміністративної відповідальності.
141. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в разі їх фіксації працюючими в автоматичному режимі спеціальними технічними засобами.
142. Адміністративна відповідальність юридичних осіб.
143. Поняття адміністративного правопорушення.
144. Ознаки адміністративного правопорушення.
145. Відмежування адміністративного правопорушення від кримінального правопорушення.
146. Провадження по зверненням громадян.
147. Правова основа діяльності та компетенція адміністративних судів.
148. Система адміністративних судів.
149. Принципи адміністративного судочинства.
150. Юрисдикція адміністративних судів.

### **Рекомендована література:**

#### ***Нормативно-правові акти:***

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984, додаток до № 51. – Ст.1122
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.06.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 21.01.1994 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
5. Митний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 13.03.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
6. Повітряний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 19.05.2011 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
7. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]: закон України від 14.10.2014 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
8. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С.18-24. [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text)
9. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року) // [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text)
10. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 року // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
11. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 р. //

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19#Text>

12. Про військову службу правопорядку у Збройних Силах України: Закон України від 7 березня 2002 року //

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3099-14#Text>

13. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 року //

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>

14. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

15. Про Національне Антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовтня 2015р. із змінами. Внесеними 26 квітня 2015р. //

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

16. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. №1697-VII // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>

17. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

18. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

19. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015, № 23, ст.158. (з наступними змінами)

20. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII // Відомості Верховної Ради України. - 2014, № 13, ст.222

21. Про затвердження Змін до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі. Наказ МВС України від 28.08.2019 № 734.

22. Про Національну поліцію: Закон України від 2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

23. Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів: Указу Президента України від 16 листопада 2004 року № 1417/2004. URL: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/U1417\\_04.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U1417_04.html)

24. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1.12.1994 р. № 264/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>

25. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>

26. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

27. НАЗК «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю» від 13.02.2020 р. 79 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Rozyasnennya-2020-finish-12.02.2020.pdf>

28. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889>
40. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>
41. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2432-17>
54. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

**Базова:**

1. Адміністративна відповідальність в Україні: навч. посіб. / О. Є. Користін, Х. П. Ярмакі, О. М. Ковальова. Одеса: ОДУВС. 2015. 317 с.
2. Адміністративна відповідальність та провадження в справах про адміністративні правопорушення навч. посіб. / О. В. Кузьменко, М. В. Плугатир, І. Д. Пастух та ін.; за заг. ред. О. В. Кузьменко. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 388 с.
3. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Вид. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право. 2013. 656 с.
4. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О. В. Кузьменко та ін.; за ред. О. В. Кузьменко. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
5. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В. М. та ін. Вид. 2-ге. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 520 с
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / за ред. Галуцько В. М., Правоторової О. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с.
7. Афонін Д. С., Боксгорн А. В. Особливості забезпечення публічної безпеки і порядку Національною поліцією України в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. Випуск 100. 2022. С. 224-230. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/1-2-2022>
8. Бахчев К. В., Шевяков М. О., Захарченко О. В. Особливості застосування поліцейських заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення (у схемах): навч. посіб. Дніпро: ДДУВС, 2022. 156 с.
9. Бойко І. В. Адміністративна процедура : конспект лекцій. Харків: Право, 2017. 132 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/292/1-19.pdf>
10. Боксгорн А. В. Адміністрування місцевих податків і зборів: питання теорії і практики: монографія / А. В. Боксгорн; Одеський державний університет внутрішніх справ. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2022. – 226 с
11. Боксгорн А. В. Теоретичні питання розсуду у податковому праві // Вісник Чернівецького факультету Національного університету Одеська юридична академія, Випуск №1/2019, С. 41-50. Режим доступу до ресурсу: <http://jes.nuoua.od.ua/1-2019>
12. Боксгорн А. В. Розвиток інноваційних редакцій тринадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України у частині забезпечення дотримання і максимально можливого відновлення правового статусу громадян. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського*

*права*. Междунар. наук.-метрич. бази: Index Copernicus International, HeinOnline. 2022. № 98. С. 21-34. URL: [http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/bokshorn\\_98.pdf](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/bokshorn_98.pdf)

13. Войтов Г.В. Соціокультурні аспекти антикорупційної діяльності / Г.В.Войтов // Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 15 лист. 2018 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. Г.І. Батичко. Маріуполь: МДУ, 2018. С.76-80.

14. Войтов Г.В. Зловживання правом: проблеми дискреції у правозастосуванні органів публічної адміністрації / Г.В. Войтов, Н.А. Бааджи // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 26 берез. 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. 248 с. С.21-22.

15. Галуцько В., Курило В., Короєд С. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272с.

16. Денисова А.В. Адміністративний нагляд органів виконавчої влади України: генезис, процедури, шляхи новелізації: монографія. Одеса: ОДУВС, 2018. 348 с.

17. Катеринчук І.П. та ін. Адміністративно-правове забезпечення діяльності органів публічної адміністрації щодо попередження насильства в сім'ї відносно дітей: монографія. Одеса: ОДУВС, 2016. 178 с.

18. Катеринчук І.П., Ярмачі Х.П., Веселова Л.Ю. Адміністративно-правові гарантії безпеки дорожнього руху: монографія. Одеса: ОДУВС, 2017. 160 с.

19. Мельник Р. Загальне адміністративне право в питаннях і відповідях : навчальний посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 308 с.

20. Ярмачі Х.П., Веселов М.Ю., Пилипів Р.М. Адміністративно-правове регулювання діяльності патрульної поліції щодо забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні : монографія. Житомир: видавець О.О. Євенок, 2019. 237 с.

#### *Допоміжна*

1. Александрова А.Р., Сірко В.С. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ//Матеріали круглого столу «Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій», 28 квітня 2023 р., Одеса: ОДУВС. С.6

2. Баранов С.О. Дробишевська В.В. Надання адміністративних послуг під час дій воєнного стану. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій : матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.- практ. конф., м. Одеса, 28 квітня 2023 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2023. 508 с. С.126-129.

3. Баранов С.О. Повноваження Нацполіції України у сфері забезпечення національної безпеки». Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти». 17 березня 2023 року. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпропетровськ.

4. Баранов С.О. Problems of legal support for the organization of

cooperation between the units of the State Border Guard Service of Ukraine and the National Police of Ukraine on the protection of the state border. Міжнародний науковий журнал, відкритого доступу The Journal of International Legal Communication. University of Warsaw (Poland). P.27-31.

5. Баранов С.О. Профілактика як складова механізму запобігання адміністративних правопорушень підрозділами Дежприкордонслужби. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет конференції «Роль та місце МВС України у розбудові демократичної правової держави», 24 березня 2023 року, Одеса: ОДУВС, 2023

6. Баранов С.О. Денисова А.В. Control of Activities of Public Administration Agencies: Financial, legal and administrative regulation and international experience. Cuestiones Políticas: Abril-Junio 2023. Vol. 41 Núm. 77. Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. La Roche" de la Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas de la Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela. P.40-50.

7. Баранов С. О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність правоохоронних органів: методичні рекомендації щодо проведення семінарських/практичних занять галузь знань: 26 «Цивільна безпека» для здобувачів спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», бакалавр. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 40 с.

8. Волокітенко О.М. Пастух І.В. «Адміністративна відповідальність неповнолітніх» // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.34.

9. Волокітенко О.М. Загальні вимоги доступу до публічної інформації VI Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф., м. Одеса, 23 жовтня 2019 р. – Одеса: ОДУВС, 2019. – С.32-36.

10. Волокітенко О.М. Маланич М., «Порівняльно-правовий аналіз адміністративної відповідальності неповнолітніх у Франції та Україні» // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.41.

11. Волокітенко О.М. «Домашнє насильство щодо жінок» // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.37.

12. Волокітенко О.М. Дотримання прав дитини у правоохоронній діяльності. Матеріали всеукраїнського круглого столу «Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи» 28 березня 2023 року, Дніпро: ДДУВС, 2023. С. 35-47.

13. Грохольський В. Л. Забезпечення прав, свобод і гарантій людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6.

14. Денисова А.В. Окремі законодавчі новели регламентації методів адміністративного нагляду, здійснюваного Національною поліцією України *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції.*, 2017. № 4. с.60-64.

15. Денисова А.В., Гданов І.Р. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ. Вісник публічного та приватного права. 2020. Вип. 6, Т. 1, 2020. С.141-146.

16. Докази у справах про адміністративні правопорушення та їх оцінка/ Х.П.Ярмакі / *Південноукраїнський правничий часопис* – 2015. №4- С.116-120.

17. Карпенко К.К. Управління централізованими страховими резервними фондами моторно (транспортного) страхового бюро України. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 р. Одеса: ОДУВС, 2018. С. 43-44

18. Кирій С.Л. Служба в органах місцевого самоврядування як вид публічної служби. *Державне будівництво*. 2018. № 2. URL: [http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2018-2/doc/3/3\\_2.pdf](http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2018-2/doc/3/3_2.pdf)

19. Коропатнік І., Шопіна І. Проблеми визначення галузевої належності воєнного (військового) права. *Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє*: тези доповідей XIII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ: ВІКНУ, 2017. С. 257.

20. Кузьменко О. Актуальні проблеми адміністративного процесу. *Підприємництво, господарство і право*. 2018 . №3. С.116-118.

21. Позігун І.О. Співвідношення принципу верховенства права з іншими принципами адміністративного процесу. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2021. Вип. 1 (71). С. 109-113.

22. Позігун І.О. Верховенство права як принцип адміністративного процесу: стан дослідження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. No 3. С. 220-222. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/56>

23. Павлютін Ю.М. Державна фіскальна служба України як суб'єкт публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки держави. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 6. Том 1. С. 240-245.

24. Павлютін Ю.М. Економічна безпека як об'єкт публічного адміністрування. *Право і суспільство*. 2020. No 6-2. Ч. 2. С. 99-105.

25. Павлютін Ю.М. Соціокультурна та екологічна безпека як новітні об'єкти публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки України. *Юридичний бюлетень*. 2021. No 21. С. 18-24.

26. Павлютін Ю.М. Здійснення публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки: досвід України на етапі євроінтеграції. Адаптація національного законодавства відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Наукова монографія. За ред. О.В. Кузьменко. К: видавничий центр «Кафедра». 2019. (С.335-348)

27. Патерило І. Сутність та особливості адміністративних актів як основних інструментів діяльності суб'єктів публічної адміністрації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. Право*. 2015. Вип. 31, Т. 3. С. 10-14.

28. Сірко В.С. Проблематика адміністративної відповідальності неповнолітніх. Матеріали всеукраїнського науково-практичного круглого столу «Актуальні питання охорони громадського порядку в умовах карантину», м.

Одеса, 30 квітня 2021 року. – Одеса, ОДУВС, 2021. – 106 с., С.61-63.

29. Сірко., В.В. Денисюк., «Проблематика адміністративної відповідальності іноземців та осіб без громадянства». // Матеріали VIII - ої Міжнародної науково - практичної Інтернет конференції «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права», 22 жовтня 2021 р., Одеса: ОДУВС, С.75.

30. Сірко В.С., Кравчук М. А., «Міжнародний досвід відносно звернень громадян» // Круглий стіл: Взаємодія поліції з населенням на засадах партнерства: сучасний стан та перспективи розвитку. 25 листопада 2021 р., Одеса: ОДУВС

31. Стариченко А.О., Шильник І.І. «Булінг» у понятійно-категоріальному апараті педагогічних та правових досліджень. Стан та перспективи розвитку адміністративного права України: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф., 23 жовт. 2019 р. Одеса: ОДУВС, 2019. С.107-110.

32. Стариченко А.О., Кузнічено С.О., Шильник І.І. До проблем забезпечення навчально-педагогічного процесу в умовах правових режимів, направлених на захист населення від інфекційних хвороб. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 26 берез. 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. С.52-54.

33. Стариченко А.О., Шильник І.І. Європейські моделі адміністрування дошкільної та шкільної освіти. Правова система держави: проблеми формування та перспективи розвитку в контексті євроінтеграції: матеріали Всеукр. наук. конф., 10 груд. 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. С.30-38.

34. Томкіна О. Принцип доброчесності державної влади: постановка проблеми. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2014. № 1 (76). С. 65-72.

35. Ярмакі Х.П. Адміністративні процедури як складова адміністративного процесу. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 3. С. 75-82.

36. Ярмакі Х.П. Адміністративна процедура в адміністративному процесі. *Роль та місце МВС України у розбудові демократичної правової держави*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. інтернет конф., 23 бер. 2019 р. Одеса: ОДУВС, 2019. С. 69-71.

### Інформаційні ресурси

- 1 <https://www.president.gov.ua/> – Президент України  
*Законодавча влада*
- 2 <https://rada.gov.ua/> – Верховна Рада України
- 3 <http://www.ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради з правлюдини  
*Виконавча влада*
- 4 <https://www.kmu.gov.ua/ua> – Кабінет Міністрів України  
*Судова влада*
- 5 <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Верховний Суд
- 6 <http://www.ccu.gov.ua/> – Конституційний Суд України



*Інші державні органи*

7 <https://www.gp.gov.ua/> – Офіс Генерального прокурора

8 <http://www.cvk.gov.ua/> – Центральна виборча комісія

9 <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Державна служба статистики

## ТЕМА 6. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

Лекція – 22 год.

Самостійна робота – 8 год.

**Метою** викладання навчальної дисципліни «Адміністративний процес» є формування цілісної системи знань щодо змісту та особливостей адміністративного процесу в Україні.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Адміністративний процес» є:

- засвоєння питань передбачених навчальною програмою дисципліни, правильне розуміння основних категорій інститутів та понять, які є предметом вивчення, набуття навичок застосування матеріальних норм адміністративного та деяких інших галузей права шляхом застосування адміністративно-процесуальних норм;

- формування самостійного мислення, поглиблення навичок аналізу основ адміністративного процесу, проблем адміністративно-правового реформування України, порівняння та співставлення їх з проблемами зарубіжних країн;

- формування у цілісного уявлення про норми адміністративно-процесуального характеру, органи державної влади і державних службовців уповноважених приймати управлінські рішення, правову основу прийняття управлінських рішень та порядок їх виконання.

**Навчальна мета:** систематизувати та поглибити знання про порядок здійснення посадовими особами уповноважених державних інституцій адміністративних процедур в межах адміністративних проваджень та про механізм здійснення адміністративного судочинства.

**Виховна мета:** вдосконалювати уміння використовувати інформаційні ресурси, здатність до пошуку та засвоєння нових знань.

**Розвиваюча мета:** формувати пізнавальний інтерес, самостійність, уміння розвивати свої знання.

**Навчальне обладнання, ТЗН:** інтерактивна дошка, мультимедіа, ресурси Інтернету.

**Наочні засоби:** підручники, презентаційні матеріали.

**Міждисциплінарні зв'язки:** «Конституційне право України», «Адміністративне право України», «Адміністративна відповідальність», «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Цивільне право та процес».

**Тема 6.1. Поняття адміністративно-процесуального права та адміністративного процесу, їх основні характеристики**

**План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та сутність адміністративного процесу.
2. Предмет, методи та принципи адміністративного процесу.
3. Система та структура адміністративного процесу.
4. Зв'язок адміністративного процесу з іншими галузями права.

**Тема 6.2. Адміністративно-процесуальні норми і адміністративно-процесуальні відносини**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та структура адміністративно-процесуальних норм.
2. Види адміністративно-процесуальних норм.
3. Поняття та зміст адміністративно-процесуальних відносин.

**Тема 6.3. Суб'єкти адміністративного процесу**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Загальна характеристика суб'єктів адміністративного процесу.
2. Класифікація суб'єктів адміністративного процесу.
3. Особливості адміністративно-процесуального статусу громадян.
4. Адміністративно-процесуальний статус окремих суб'єктів адміністративного процесу.

**Тема 6.4. Учасники адміністративного процесу**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Сторони в адміністративному процесі.
2. Треті особи, представники сторін та третіх особи.
3. Інші учасники адміністративного процесу.

**Тема 6.5. Загальна характеристика адміністративно-процесуальних проваджень.**

Лекція – 2 год.

**План лекції (навчальні питання)**

1. Загальна характеристика адміністративно-процесуальних проваджень.

2. Адміністративна процедура: поняття та види.
3. Стадії адміністративних процедур.

### **Тема 6.6. Провадження по зверненням громадян**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та види звернень громадян.
2. Правова основа та процесуальний порядок розгляду звернень громадян.
3. Особистий прийом громадян в органах Національної поліції України, як особливий порядок розгляду та вирішення звернень громадян.

### **Тема 6.7. Провадження у справах про адміністративні правопорушення**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Порушення справи про адміністративне правопорушення та її адміністративне розслідування.
2. Розгляд справи про адміністративне правопорушення та винесення рішення у справі.
3. Перегляд рішення у справі про адміністративне правопорушення.
4. Виконання постанови у справі про адміністративне правопорушення.

### **Тема 6.8. Дисциплінарне провадження**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, принципи та види дисциплінарних процедур.
2. Суб'єкти дисциплінарних процедур.
3. Дисциплінарне провадження.
4. Види, підстави та процесуальний порядок накладення дисциплінарних стягнень.

### **Тема 6.9. Виконавче провадження**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та основні риси виконавчого провадження.

2. Суб'єкти виконавчого провадження.
3. Порядок здійснення виконавчого провадження.
4. Відкриття виконавчого провадження.
5. Порядок та умови здійснення виконавчого провадження.
6. Взаємодія ОНП з державною виконавчою службою при примусовому виконанні рішень судів та інших органів (посадових осіб).

### **Тема 6.10. Контрольні провадження**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та зміст державної діяльності з організації та здійснення контрольних проваджень.
2. Класифікація контрольних проваджень.
3. Характеристика стадій та складових елементів контрольних проваджень.

### **Тема 6.11. Реєстраційно-дозвільні провадження**

Лекція – 2 год.

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, види та структура реєстраційних проваджень.
2. Дозвільні провадження, їх ознаки та види.
3. Реєстраційно-дозвільні провадження в діяльності НП України.

#### **Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Адміністративні провадження з підготовки та ухвалення нормативних та індивідуальних актів управління	2
2	Тема 2: Провадження із забезпечення публічної безпеки і порядку	2
3	Тема 3: Провадження із здійснення діловодства	2
4	Тема 4: Правова основа діяльності та компетенція адміністративних судів	2
	<b>Разом</b>	<b>8</b>

#### **Методи навчання**

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### Методичне забезпечення

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

#### Питання для підготовки до іспиту

1. Поняття та місце науки адміністративно-процесуального права в системі юридичної науки.
2. Предмет та система об'єктів адміністративного процесу
3. Історія виникнення і розвитку адміністративно-процесуального права.
4. Місце та роль адміністративно-процесуального права в системі права України.
5. Місце адміністративної юстиції в системі правових наук України.
6. Відмінність адміністративного процесу від інших видів юридичних процесів (цивільного, кримінального).
7. Співвідношення понять "юстиція" та "юрисдикція".
8. Поняття та види юридичних процесів.
9. Ознаки юридичних процесів.
10. Поняття адміністративного процесу та його особливості.
11. Зміст структурних елементів адміністративного процесу.
12. Відмінність адміністративного процесу від інших юридичних процесів.
13. Поняття, предмет та система адміністративного процесу.
14. Джерела адміністративного процесу.
15. Зв'язок адміністративного процесу з іншими галузями права.
16. Стадії адміністративного процесу. Види та зміст стадій адміністративного процесу.
17. Обов'язкові й факультативні стадії адміністративного процесу: поняття, зміст, загальна характеристика
18. Поняття та ознаки адміністративно-процесуальних норм.
19. Класифікація адміністративно-процесуальних норм.
20. Права та обов'язки громадян як суб'єктів адміністративного процесу.
21. Адміністративно - процесуальна правоздатність суб'єктів адміністративного процесу.
22. Адміністративно-процесуальна дієздатність суб'єктів адміністративного процесу.
23. Поняття та ознаки сторін в адміністративному процесі.
24. Повноваження сторін.
25. Позивач в адміністративному процесі.
26. Відповідач в адміністративному процесі.
27. Участь у адміністративному процесі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.
28. Адміністративно-процесуальна правосуб'єктність.
29. Поняття, види та особливості адміністративних проваджень.

30. Юрисдикційні провадження.
31. Неюрисдикційні провадження.
32. Загальні стадії адміністративного процесу.
33. Принципи та характерні ознаки адміністративної юрисдикції.
34. Етапи та особливості становлення адміністративної юстиції в Україні.
35. Поняття, сутність та правова природа управлінських рішень.
36. Поняття, сутність та правова природа актів управління.
37. Стадії провадження по вирішенню та прийняттю актів управління.
38. Процес прийняття управлінських рішень та його роль в здійсненні управлінських задач.
39. Учасники процесу прийняття управлінських рішень, їх правове становище.
40. Інформаційне забезпечення процесу прийняття управлінських рішень.
41. Особливості підготовки та прийняття управлінських рішень.
42. Організаційно-правові фактори вдосконалення процесу прийняття управлінських рішень.
43. Поняття, задачі та принципи провадження по справах про адміністративні правопорушення.
44. Заходи забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення.
45. Учасники провадження по справах про адміністративні правопорушення, їх адміністративно-правовий статус.
46. Доказування і докази в адміністративному процесі.
47. Підвідомчість, місце та строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.
48. Порядок порушення провадження по справах про адміністративні правопорушення.
49. Правова база провадження по справах про адміністративні правопорушення.
50. Порядок, мета та підстави адміністративного затримання та доставлення правопорушника.
51. Стадії провадження у справах про адміністративні правопорушення.
52. Оскарження та опротестування як факультативна стадія.
53. Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення
54. Виконання рішень по справах про адміністративні правопорушення.
55. Відмінність адміністративно-попереджувальних заходів та заходів заходів адміністративного припинення.
56. Строки розгляду звернень.
57. Порядок одержання та зберігання матеріалів по зверненням громадян.
58. Визначте порядок обліку та розгляду звернень громадян.
59. Порядок оскарження рішень по зверненням громадян.
60. Стадії дисциплінарного провадження.

61. Поняття, правова база, задачі та особливості дисциплінарного провадження.
62. Види дисциплінарного провадження та їх загальна характеристика.
63. Підстави, стадії та учасники провадження по дисциплінарних проступках.
64. Строки дисциплінарного провадження.
65. Особливості дисциплінарного провадження відносно працівників Національної поліції України
66. Особливості дисциплінарного провадження по проступкам, скоєних співробітниками суду та прокуратури.
67. Поняття та сутність адміністративно-юрисдикційних проваджень.
68. Поняття, задачі та особливості виконавчого провадження.
69. Сутність та принципи виконавчого провадження
70. Призначення Кодексу адміністративного судочинства України.
71. Компетенція адміністративних судів щодо вирішення адміністративних справ.
72. Система адміністративних судів.
73. Структура адміністративних судів.
74. Адміністративна юрисдикція і підсудність адміністративних справ.
75. Поняття та види адміністративного позову.
76. Форма та зміст адміністративного позову
77. Порядок та строки звернення до адміністративного суду.
78. Судові витрати в адміністративному процесі.
79. Строки звернення до адміністративного суду.
80. Провадження в суді першої інстанції.
81. Порядок перегляду судових рішень.
82. Виконання судових рішень в адміністративних справах.
83. Забезпечення адміністративного позову.
84. Роль органів державного управління по забезпеченню законності при здійсненні виконавчого провадження.
85. Відповідальність посадових осіб за порушення порядку виконавчого провадження.
86. Стадії та особливість провадження з видачі паспорта громадянина України.
87. Поняття та зміст паспортно-реєстраційної системи України
88. Зміст та призначення паспорта громадянина України та паспорту громадянина України для виїзду за межі України.
89. Поняття та зміст паспортної системи України.
90. Охарактеризуйте адміністративне реєстраційно-дозвільне провадження.
91. Принципи, речовини та підприємства на які встановлений державою особливий порядок користування та експлуатації.
92. Підстави та порядок видачі дозволів на придбання, зберігання, перевезення та реалізацію вогнепальної зброї в Україні.

93. Підстави та порядок анулювання дозволів на зберігання, використання та реалізацію вогнепальної зброї.

94. Роль поліції громадської безпеки у протидії правопорушенням, що посягають на громадський порядок і громадську безпеку.

95. Стадії провадження із застосування запобіжних заходів та адміністративно-попереджувальних заходів

96. Що таке контроль, як форма адміністративного процесу.

97. Сутність і призначення контролю.

98. Контрольно-ревізійні підрозділи.

99. Функції та задачі діловодства.

100. Формування справи.

### **Рекомендована література:**

#### **Базова:**

#### **Нормативно-правові акти:**

1. Конституція України: від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кодекс адміністративного судочинства: закон України від 06. 07. 2005 р. № 2747-IV із змін., внес. згідно із Законами України та Рішеннями Конституційного Суду. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (дата звернення: 17.09.2023).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-Х. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 17.09.2023).

4. Кодекс цивільного захисту України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.10.2012 № 5403-VI. *Відомості Верховної Ради України* від 30.08.2013. № 34-35/, стор. 1802, стаття 458.

5. Митний кодекс України: Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>. (дата звернення: 17.09.2023).

6. Про Службу безпеки України, зі змінами та доповненнями: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 27. Ст.382.

7. Про статус народного депутата України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. Ст. 18.

8. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2021).

9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст. 170.

10. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>. (дата звернення: 17.09.2023).

11. Про місцеві державні адміністрації: Закон України: від 9 квіт. 1999 р. № 586-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 20-21. Ст. 3190.

12. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.

13. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 № 1382-IV. *Відомості Верховної Ради*



України (ВВР), 2004, № 15, ст.232.

14. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22.09.2005 № 2899-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/>

15. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України: від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

16. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України: від 17 бер. 2011 р. № 3166-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 27. Ст. 1123.

17. Про безоплатну правову допомогу: Закон України: від 2 черв. 2011 р. № 3460-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.

18. Про судовий збір: Закон України від 8 лип. 2011 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 14. Ст. 87.

19. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: закон від 22.09.2011 № 3773-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.09.2023).

20. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. *Відомості Верховної Ради України* від 20.04.2012, № 16, стор. 702, стаття 146.

21. Про громадські об'єднання: Закон України 22 березня 2012 року № 4572-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 17.09.2023).

22. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 лип. 2012 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 2509.

23. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України: від 5 черв. 2012 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 49. Ст. 1919.

24. Про громадські об'єднання: Верховна Рада України; Закон від 22.03.2012 № 4572-VI. *Відомості Верховної Ради України* від 04.01.2013, № 1, стор. 2, стаття 1.

25. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України: від 8 квіт. 2014 р. № 1188-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 23. Ст. 870.

26. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/> (дата звернення: 17.09.2021).

27. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 17.09.2023).

28. Про Кабінет Міністрів України: Закон України: від 27 лют. 2014 р. № 794-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 22. Ст. 222.

29. Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19> (дата звернення: 17.09.2023).

30. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>. (дата звернення: 17.09.2023).

31. Про державну службу: Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.

32. Про виконавче провадження: Закон України: від 2 червня 2016 року № 1404-VII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 30, ст.542.

33. Про судоустрій і статус суддів: Закон України: від 02.06.2016р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2016, № 31, ст.545

34. Про Вищий антикорупційний суд: Закон України 07.06.2018 року № 2447-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws> (дата звернення: 17.09.2023).

35. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 3 березня 2022 року № 2114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text> (дата звернення: 17.09.2023).

36. Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення відповідальності за невиконання законних вимог Комісії з питань встановлення факту позбавлення особи особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України: Постанова Верховної Ради України від 23.08.2023 № 3336-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3336-20#Text>. (дата звернення: 17.09.2023).

37. Міжнародний пакт про громадянські й політичні права, міжнародно-правовий документ прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 грудня 1966 року № A/RES/2200 A (XXI). Офіційний веб-сайт верховної ради України. Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>. (дата звернення: 17.09.2023).

38. Концепція адміністративної реформи в Україні: Схвалена Указом Президента України від 22 липня 1998 р. № 810. *Урядовий кур'єр*. 1998. 02 серпня.

39. Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації: Указ Президента України від 05 травня 2011 року № 547/2011. *Урядовий кур'єр*. 2011. № 84.

40. Положення про Офіс Президента України. Указ Президента України від 25.06.2019 № 436/2019. *Офіційний вісник України* від 05.07.2019 2019 р., № 51, стор. 17, стаття 173.

41. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>. (дата звернення: 17.09.2023).

42. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 № 731. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2021).

43. Про затвердження Положення про Єдину базу даних електронних адрес, номерів факсів (телефаксів) суб'єктів владних повноважень: постанова Кабінету Міністрів України: від 5 січ. 2011 р. № 5. *Офіційний вісник України*. 2011. № 2 Ст. 102.

44. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України / Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України* від 15.07.2014 р., № 54, стор. 88, стаття 1455, код акту 73125/2014.

45. Про функціонування системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.11.2017

№ 833. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2017> (дата звернення 15.08.2023).

46. Деякі питання оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Постанова КМ України від 02.09.2019 №829. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п> (дата звернення: 17.09.2023).

47. Про затвердження Порядку здійснення дисциплінарного провадження: Постанова КМ України від 04.12.2019 № 1039. *Урядовий кур'єр* від 18.12.2019. № 243.

48. Про затвердження Інструкції про примусове повернення і примусове видворення з України іноземців та осіб без громадянства: Наказ МВС України, Адміністрації державної прикордонної служби України, СБ України від 23.04.2012 № 353/271/150. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2021).

49. Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень: Наказ МВС України від 04.07.2016 № 595. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1059-16>. (дата звернення: 17.09.2023).

50. Про затвердження Інструкції з діловодства в адміністративних судах України: наказ Державної судової адміністрації України: від 17.12.2013 № 174. *Юридичний вісник України*. 2014. № 4.

51. Положення про Національну агенцію України з питань державної служби: Постанова КМ України від 01.10.2014 р. № 500. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-п>. (дата звернення: 17.09.2023).

52. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: Наказ МВС України від 06.11.2015 №1376. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2023).

53. Про затвердження Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 № 100. *Офіційний вісник України* від 05.04.2019 р., № 26, стор. 292, стаття 939.

#### ***Навчальна та науково-монографічна література:***

1. Адміністративний процес в Україні: колективна монографія, за ред В. Галуцька, О. Правоторової. Київ, 2022. 680 с.

2. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гарашук, В. В. Зуй та ін.]. Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 01.04.2021 р. Харків: Право, 2021. 196 с.

3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / Галуцько В.М. та ін. Видання третє. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2020. 466 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7874/%D0%BA-2020.Pdf>. (дата звернення: 17.09.2023).

4. Адміністративне процесуальне право: навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017.320 с. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/2016.pdf>. (дата звернення: 17.09.2023).

5. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / В.П. Тимощук. Київ: Факт. 2003. 496 с.

6. Адміністративне деліктне законодавство: Зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні. Автор – упорядник О.А. Банчук. К.: Книги

для бізнесу, 2007. 912 с.

7. Адміністративний процес України (у схемах): навчальний посібник/ М. М. Бурбика, М. В. Колеснікова, А. В. Солонар. Суми: Сумський державний університет, 2019. 108 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents.pdf>. (дата звернення: 17.09.2023).

8. Баранов С.О. Дробишевська В.В. Надання адміністративних послуг під час дій воєнного стану. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій: матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.- практи. конф., м. Одеса, 28 квітня 2023 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2023. 508 с. С.126-129.

9. Баранов С.О. Problems of legal support for the organization of cooperation between the units of the State Border Guard Service of Ukraine and the National Police of Ukraine on the protection of the state border. Міжнародний науковий журнал, відкритого доступу The Journal of International Legal Communication. University of Warsaw (Poland). P.27-31.

10. Баранов С.О. Профілактика як складова механізму запобігання адміністративних правопорушень підрозділами Дежприкордонслужби. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет конференції «Роль та місце МВС України у розбудові демократичної правової держави», 24 березня 2023 року, Одеса: ОДУВС, 2023

11. Баранов С.О. Денисова А.В. Control of Activities of Public Administration Agencies: Financial, legal and administrative regulation and international experience. Cuestiones Políticas: Abril-Junio 2023. Vol. 41 Núm. 77. Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. La Roche" de la Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas de la Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela. P.40-50.

12. Грохольський В. Л. Забезпечення прав, свобод і гарантій людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6.

13. Бандурка О.М. Адміністративний процес України: монографія / О.М. Бандурка. Харків: ХНУВС, Майдан, 2019. 422 с. URL: [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7669/Bahdurka\\_admin\\_proces\\_2019.pdf](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7669/Bahdurka_admin_proces_2019.pdf) (дата звернення: 17.09.2023).

14. Бойко І., Зима О., Соловійова О. Адміністративна процедура: конспект лекцій. за заг. ред. І. Бойко. Харків: Право, 2017.

15. Галіцина Н.В. Адміністративна процедура як інститут адміністративного процесу. *Форум права*. 2010. № 4. С. 163-177. URL: <http://nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/1Ognviar.pdf>. (дата звернення: 17.09.2023).

16. Галіцина Н. В. Класифікаційний розподіл адміністративних процедур. *Вісник Запорізького національного університету*. 2010. № 3. С. 54–59.

17. Галіцина Н. В. Ліцензування господарської діяльності як адміністративна процедура. *Право і безпека*. 2010. № 5 (37). С. 255–259.

18. Гаращук В. М. Контроль і нагляд у державному управлінні: підручник. К.: Юрінком Інтер, 2005. 314 с.

19. Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. Загальне

адміністративне право: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2017. 566 с.

20. Гусаров С.М. Законотворчість і законодавчий процес в Україні: монографія. Харків: Золота миля, 2014. 412 с.

21. Денисова А.В. Адміністративний нагляд органів виконавчої влади України: генезис, процедури, шляхи новелізації: монографія. Одеса: ОДУВС, 2018. 348 с.

22. Електронні послуги: навч. посіб. / І.В. Клименко; за заг. ред. Н.В. Грицяк. К.: НАДУ, 2014. 100 с.

23. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративно-деліктне право): навч.посіб. К.: Юрінком Інтер, 2008.256 с.

24. Коломоєць Т., Астахов Д. Кодифікація адміністративно-процедурного законодавства України: монографія. Запоріжжя. Запорізький національний університет. 2011. 228 с.

25. Комзюк А. Т. Адміністративний процес України: навч. посіб. Комзюк А. Т., Бевзенко В. М., Мельник Р. С. К.: Прецедент, 2007. 531 с

26. Миколенко О. Теорія адміністративного процедурного права: Монографія Харків: Бурун Книга. 2010.336 с.

27. Овчарук С. Адміністративні процедури в умовах формування правової держави: проблеми теорії та практики реалізації: монографія. Київ, 2014. 355 с.

28. Тимошук, В. Адміністративні процедури та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Авт.-упоряд. В.П. Тимошук. К.: Факт, 2003. 496 с.

### Інформаційні ресурси

1. [www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua) – Президент України
2. [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) – Верховна Рада України
3. [www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua) – Кабінет Міністрів України
4. [www.gp.gov.ua](http://www.gp.gov.ua) – Офіс Генерального прокурора
5. [www.minjust.gov.ua](http://www.minjust.gov.ua) - Міністерство юстиції
6. <https://ccu.gov.ua/index.php> - Конституційний Суд України
7. <https://court.gov.ua> – Судова влада України
8. <https://minjust.gov.ua/ddvs> - Департамент державної виконавчої служби
9. <https://mvs.gov.ua/uk> - Портал Міністерства внутрішніх справ
10. <https://kyivcnap.gov.ua/> - ЦНАП
11. <https://ssu.gov.ua/> - Служба безпеки України
12. <https://nads.gov.ua/> - Національне агенство України з питань державної служби
13. <https://www.dsecu.gov.ua/> - Державна служба експертного контролю України
14. <https://dmsu.gov.ua/> - Державна міграційна служба України
15. [https://minjust.gov.ua/str\\_minkoord\\_drsu](https://minjust.gov.ua/str_minkoord_drsu) - Державна реєстраційна служба України

## ТЕМА 7. ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Лекція – 18 год.  
Самостійна робота – 4 год.

**Мета навчальної дисципліни:** формування економіко-правових знань здобувачів вищої освіти та курсантів щодо фінансової діяльності держави, пов'язаної з мобілізацією, розподілом, перерозподілом та використанням централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави та органів місцевого самоврядування.

### **Завдання дисципліни:**

- вивчення основних теоретичних та практичних основ мобілізації, розподілу і перерозподілу, а також використання централізованих і децентралізованих фондів грошових коштів держави та органів місцевого самоврядування;
- опанування механізму виникнення, зміни та припинення фінансово-правових відносин, а також нормативно-правового забезпечення у сфері державних фінансів;
- ознайомлення з положеннями чинного законодавства України, а також матеріалами навчальної, монографічної, публіцистичної літератури щодо здійснення фінансового контролю;
- формування навичок у здобувачів вищої освіти роботи із законодавством;
- формування самостійного мислення, поглиблення навичок аналізу основ бюджетного процесу, проблем мобілізації та використання державних коштів;
- формування навичок розробки методів вирішення проблем у сфері грошового обігу та валютного регулювання.

**Навчальне обладнання, ТЗН:** інтерактивна дошка, мультимедіа, ресурси Інтернету.

**Наочні засоби:** підручники, презентаційні матеріали.

**Міждисциплінарні зв'язки:** «Конституційне право України», «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність», «Кримінальне право», «Кримінальний процес», «Цивільне право та процес».

### Тема 7.1. Фінансове право як галузь права

Лекція – 2 год

#### План лекції (навчальні питання)

1. Поняття фінансового права.
2. Предмет і метод фінансового права.
3. Система і джерела фінансового права.
4. Місце фінансового права в системі права України.

## **Тема 7.2. Фінансова діяльність держави**

Лекція – 2 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття фінансів, їх функцій та фінансової діяльності держави.
2. Принципи, методи та форми фінансової діяльності держави й місцевого самоврядування.
3. Фінансова система України та її складові.
4. Органи держави, що здійснюють фінансову діяльність.

## **Тема 7.3. Фінансово-правові норми і фінансові правовідносини**

Лекція – 2 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, особливості та види фінансово-правових норм.
2. Поняття, особливості та види фінансово-правових відносин.

## **Тема 7.4. Організація фінансового контролю в Україні**

Лекція – 4 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, сутність та призначення фінансового контролю.
2. Види фінансового контролю.
3. Методи фінансового контролю.
4. Органи фінансового контролю.

## **Тема 7.5. Бюджетна система України**

Лекція – 2 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття бюджетного права України.
2. Поняття, принципи та функції бюджету і його значення для функціонування держави.
3. Поняття бюджетного устрою України. Бюджетна система України, її склад та принципи побудови.

## **Тема 7.6. Бюджетний процес в Україні**

**План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття, зміст, стадії та учасники бюджетного процесу.
2. Порядок складання проекту бюджету.
4. Розгляд та затвердження бюджету.
5. Виконання бюджету та звіт про виконання бюджету.

**Тема 7.7. Правовий режим державного кредиту та державного боргу****План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття та функції державного кредиту.
2. Форми державного кредиту.
3. Поняття, види та форми державного боргу.

**Самостійна робота**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Бюджетна система України	2
2	Тема 2: Правовий режим державного кредиту та державного боргу	2
	<b>Разом</b>	<b>4</b>

**Методи навчання**

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

**Методичне забезпечення**

Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

**Питання для підготовки до іспиту**

1. Фінансово-правові відносини, їх структура і особливості.
2. Фінансово-правові норми, їх структура і види.
3. Фінансова система України.
4. Поняття і функції фінансів.
5. Місце фінансового права в системі права України та його взаємозв'язок з іншими галузями.
6. Поняття і система фінансового права.
7. Методи фінансового права.



8. Джерела фінансового права.
9. Поняття фінансів і фінансової діяльності держави.
10. Фінансово-правові акти та їх різновиди.
11. Поняття і види фінансового контролю.
12. Ревізія як основний метод фінансового контролю, її види. Оформлення результатів ревізії.
13. Правове становище і функції державних органів, які здійснюють фінансовий контроль в Україні.
14. Поняття та значення бюджету для функціонування держави.
15. Бюджетне право та бюджетні правовідносини.
16. Бюджетна система України: принципи побудови.
17. Склад доходів та видатків бюджетів.

### **Рекомендована література**

#### ***Нормативно-правові акти:***

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984, додаток до № 51. – Ст.1122
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.06.2005 р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>
4. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 21.01.1994 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>.
5. Митний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 13.03.2012 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
6. Повітряний кодекс України [Електронний ресурс]: закон України від 19.05.2011 р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>
7. Про запобігання корупції [Електронний ресурс]: закон України від 14.10.2014 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
8. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. – К., 1992. – С.18-24. [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_015#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text)
9. Європейська конвенція з прав людини (Конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 року) // [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text)
10. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від Закон України «Про судоустрій і статус суддів»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
12. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 // Відомості Верховної Ради України (ВВР) - 2011. - № 32. - Ст.314. (з наступними змінами та доповненнями).
13. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2015, № 23, ст.158. (з наступними змінами)
14. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-

VII // Відомості Верховної Ради України. - 2014, № 13, ст.222

15. Про затвердження Змін до Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі. Наказ МВС України від 28.08.2019 № 734.

16. Про Національну поліцію: Закон України від 2015 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

17. Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі та кількісного складу суддів: Указу Президента України від 16 листопада 2004 року № 1417/2004. URL: [http://search.ligazakon.ua/l\\_doc2.nsf/link1/U1417\\_04.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U1417_04.html)

18. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі: Закон України від 1.12.1994 р. № 264/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-%D0%B2%D1%80>

19. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>

20. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. № 2493-III / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

21. НАЗК «Щодо застосування окремих положень Закону України «Про запобігання корупції» стосовно заходів фінансового контролю» від 13.02.2020 р. 79 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/02/Rozyasnennya-2020-finish-12.02.2020.pdf>

22. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889>

23. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 № 2493-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>.

24. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014.02.017 роки : Закон України від 14.10.2014 р. Дата оновлення 08.08.2015 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>

25. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

26. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>

27. Про затвердження порядку ведення реєстру адміністративних послуг /Постанова КМУ від 30 січня 2013 р. № 57 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 494 від 01.10.2014[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

28. Про створення Центру надання адміністративних послуг /Рішення Одеської міської ради Рішення Одеської міської ради № 4187-VI від 17.12.2013 р.

29. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

**Базова:**

1. Боксгорн А. В. Адміністрування місцевих податків і зборів: питання теорії і практики: монографія / А. В. Боксгорн; Одеський державний університет внутрішніх справ. – Одеса: Видавництво «Юридика», 2022. – 226 с
2. Боксгорн А.В. Теоретичні питання розсуду у податковому праві//Вісник Чернівецького факультету Національного університету Одеська юридична академія, Випуск №1/2019, С.41-50.Режим доступу до ресурсу:<http://jes.nuoua.od.ua/1-2019>
3. Боксгорн А.В. Розвиток інноваційних редакцій тринадцяти статей перспективного Конституційного кодексу України у частині забезпечення дотримання і максимально можливого відновлення правового статусу громадян. *The Journal of Eastern European Law. Журнал східноєвропейського права*. Междунар. наук.-метрич. бази: Index Copernicus International, HeinOnline. 2022. № 98. С. 21-34. URL: [http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/bokshorn\\_98.pdf](http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2022/05/bokshorn_98.pdf)
4. Войтов Г.В. Соціокультурні аспекти антикорупційної діяльності / Г.В.Войтов // Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 15 лист. 2018 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. Г.І. Батичко. Маріуполь: МДУ, 2018. С.76-80.
5. Войтов Г.В. Зловживання правом: проблеми дискреції у правозастосуванні органів публічної адміністрації / Г.В. Войтов, Н.А. Бааджи // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали XII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 26 берез. 2020 р. Одеса: ОДУВС, 2020. 248 с. С.21-22.
6. Галуцько В., Курило В., Короед С. та ін. Адміністративне право України. Т.1. Загальне адміністративне право. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 272с.
7. Галуцько В., Діхтієвський П., Кузьменко О. та ін. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. Київ: НДПП, 2020. 464с.
8. Даниленко Ю. С. Оцінювання у державній службі: теорія і правове регулювання: дис.. ... канд.. юрид наук: 12.00.07. Одеса, 2017. 200 с.
9. Дудоров О.О. Узагальнення судової практики у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією (статті 172-4 – 172-9 КУпАП). 2019. 253 с.
10. Денисова А.В. Адміністративний нагляд органів виконавчої влади України: генезис, процедури, шляхи новелізації: монографія. Одеса: ОДУВС, 2018. 348 с.

**Допоміжна:**

11. Баранов С.О. Дробишевська В.В. Надання адміністративних послуг під час дій воєнного стану. Проблемні питання правоохоронної та правозахисної діяльності в контексті євроінтеграційних тенденцій: матеріали міжнародної курсантсько-студентської наук.- практич. конф., м. Одеса, 28 квітня 2023 р. / редкол. В. П. Маковій, та ін. Одеса, ОДУВС, 2023. 508 с. С.126-129.
12. Баранов С.О. Problems of legal support for the organization of cooperation between the units of the State Border Guard Service of Ukraine and the National Police of Ukraine on the protection of the state border. Міжнародний науковий журнал, відкритого доступу The Journal of International Legal

Communication. University of Warsaw (Poland). P.27-31.

13. Баранов С.О. Профілактика як складова механізму запобігання адміністративних правопорушень підрозділами Дежприкордонслужби. Матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет конференції «Роль та місце МВС України у розбудові демократичної правової держави», 24 березня 2023 року, Одеса: ОДУВС, 2023

14. Баранов С.О. Денисова А.В. Control of Activities of Public Administration Agencies: Financial, legal and administrative regulation and international experience. Cuestiones Políticas: Abril-Junio 2023. Vol. 41 Núm. 77. Instituto de Estudios Políticos y Derecho Público "Dr. Humberto J. La Roche" de la Facultad de Ciencias Jurídicas y Políticas de la Universidad del Zulia Maracaibo, Venezuela. P.40-50.

15. Грохольський В. Л. Забезпечення прав, свобод і гарантій людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6.

16. Георгієвський Ю. Компетенція органів публічної влади: теорія і практика застосування. Київ: Ін-т законодавства Верхов. Ради України, 2016. № 48. С.107.

17. Карпенко К.К. Управління централізованими страховими резервними фондами моторно (транспортного) страхового бюро України. Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали X міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2018 р. Одеса: ОДУВС, 2018. С. 43-44

18. Кадигроб С. Антикоруційні обмеження: подарунки. Визначення мінімальної ринкової ціни. *Держслужбовець*. 2015. №5. <https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2015/may/issue-5/article-7888.html>

19. Кирій С.Л. Служба в органах місцевого самоврядування як вид публічної служби. *Державне будівництво*. 2018. № 2. URL: [http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2018-2/doc/3/3\\_2.pdf](http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2018-2/doc/3/3_2.pdf)

20. Коротатнік І., Шопіна І. Проблеми визначення галузевої належності воєнного (військового) права. *Військова освіта і наука: сьогодні та майбутнє* : тези доповідей XIII Міжнар. наук.-практ. конф., Київ : ВІКНУ, 2017. С. 257.

21. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / Банчук О. та ін.; наук. ред. Хавронюк М. Київ: Ваіте, 2018. С.37.

22. Позігун І.О. Співвідношення принципу верховенства права з іншими принципами адміністративного процесу. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2021. Вип. 1 (71). С. 109-113.

23. Позігун І.О. Верховенство права як принцип адміністративного процесу: стан дослідження. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. No 3. С. 220-222. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/56>

24. Павлютін Ю.М. Державна фіскальна служба України як суб'єкт публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки держави. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2016. Вип. 6. Том 1. С. 240-245.

25. Павлютін Ю.М. Економічна безпека як об'єкт публічного

адміністрування. Право і суспільство. 2020. № 6-2. Ч. 2. С. 99-105.

26. Павлютін Ю.М. Соціокультурна та екологічна безпека як новітні об'єкти публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки України. Юридичний бюлетень. 2021. № 21. С. 18-24.

27. Павлютін Ю.М. Здійснення публічного адміністрування у сфері забезпечення національної безпеки: досвід України на етапі євроінтеграції. Адаптація національного законодавства відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. Наукова монографія. За ред. О.В. Кузьменко. К: видавничий центр «Кафедра». 2019. (С.335-348)

### Інформаційні ресурси

1. [www.president.gov.ua](http://www.president.gov.ua) – Президент України
  2. [www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua) – Верховна Рада України
  3. [www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua) – Кабінет Міністрів України
  4. [www.gp.gov.ua](http://www.gp.gov.ua) – Офіс Генерального прокурора
  5. [www.minjust.gov.ua](http://www.minjust.gov.ua) - Міністерство юстиції
  6. <https://ccu.gov.ua/index.php> - Конституційний Суд України
  7. <https://court.gov.ua> – Судова влада України
  8. <https://minjust.gov.ua/ddvs> - Департамент державної виконавчої служби
  9. <https://mvs.gov.ua/uk> - Портал Міністерства внутрішніх справ
  10. <https://kyivcnap.gov.ua/> - ЦНАП
  11. <https://nads.gov.ua/> - Національне агентство України з питань державної служби
  12. <https://www.dsecu.gov.ua/> - Державна служба експертного контролю України
  13. <https://dmsu.gov.ua/> - Державна міграційна служба України
- Рекомендовані науково-аналітичні ресурси*
1. [www.liga.kiev.ua](http://www.liga.kiev.ua) – останні юридичні та економічні новини (інформація оновлюється щохвилини)
  2. [www.niss.gov.ua](http://www.niss.gov.ua) – Національний інститут стратегічних досліджень
  3. <http://parlament.org.ua/> - Лабораторія законодавчих ініціатив
  4. <http://www.pravo.org.ua> – Центр політико-правових реформ
  5. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського
  6. <https://zakon.rada.gov.ua/laws> - Офіційний вебпортал парламенту України Законодавство України

## ТЕМА 8. МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Лекція – 16 год.  
Самостійна робота – 6 год.

**Мета** вивчення теми полягає у наданні знань, умінь, здатностей

(компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності з врахуванням розвитку науки муніципального права.

**Завдання** вивчення теми:

- засвоєння конституційно-правових основ суспільного ладу, територіального устрою держави,
- засвоєння основних понять і положень муніципального права;
- формування знань щодо конституційно-правового статусу мешканців територіальних громад та органів місцевого самоврядування;
- формування навичок роботи із законодавством, що регулює муніципально-правові відносини.

**Навчальна мета:** систематизувати та поглибити знання про сутність та значення муніципального права як галузі права, його предмет та систему.

**Виховна мета:** вдосконалювати вміння використовувати інформаційні ресурси, здатність до пошуку та засвоєння нових знань.

**Розвиваюча мета:** формувати пізнавальний інтерес, самостійність, вміння розвивати свої знання.

**Навчальне обладнання, ТЗН:** мультимедіа, ресурси Інтернету.

**Наочні засоби:** підручники, презентаційні матеріали.

**Міжтематичні зв'язки:** «Права людини. Верховенство права. Конституціоналізм», «Демократія»

## **Тема 8.1. Муніципальне право як галузь права: предмет, метод, система**

Лекція – 2 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття і сутність муніципального права.
2. Предмет та методи муніципального права України.
3. Муніципально-правові відносини: зміст, види, суб'єкти.
4. Муніципально-правові норми та джерела.
5. Система муніципального права України та її структурні елементи.

## **Тема 8.2. Конституційно-правові основи місцевого самоврядування**

Лекція – 2 год

### **План лекції (навчальні питання)**

1. Розуміння місцевого самоврядування як права територіальної громади згідно положень Конституції України.
2. Загальновизнані принципи місцевого самоврядування за Законом України «Про місцеве самоврядування».
3. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні.
4. Правовий статус об'єднаної територіальної громади.
5. Поняття компетенції місцевого самоврядування.

### **Тема 8.3. Система місцевого самоврядування в Україні: класифікація органів і посадових осіб**

Лекція – 2 год

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Поняття системи місцевого самоврядування та її елементи.
2. Класифікація органів місцевого самоврядування.
3. Форми прямої демократії в місцевому самоврядуванні.
4. Основні положення Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування».
5. Класифікація посад в органах місцевого самоврядування.

### **Тема 8.4. Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування**

Лекція – 2 год

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування.
2. Європейська Хартія місцевого самоврядування.
3. Всесвітня декларація місцевого самоврядування.
4. Європейська типова конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними общинами або властями.
5. Особливості муніципальної організації влади в зарубіжних країнах.

### **Тема 8.5. Порядок формування та роботи представницьких органів місцевого самоврядування**

Лекція – 4 год

#### **План лекції (навчальні питання)**

1. Правовий статус місцевої ради як виборного органу.
2. Склад та компетенція місцевих рад.
3. Порядок формування та порядок роботи сільських, селищних, міських рад.
4. Особливості діяльності обласних та районних рад.
5. Правовий статус депутатів місцевих рад.
6. Правовий статус та порядок обрання сільських, селищних, міських голів.
7. Особливості правового статусу голів міст Києва і Севастополя.
8. Повноваження голів районної, обласної, районної у місті ради.
9. Правовий статус старост.
10. Правові акти представницьких органів місцевого самоврядування.



## Тема 8.6. Правовий статус виконавчих органів місцевого самоврядування

Лекція – 2 год

### План лекції (навчальні питання)

1. Система виконавчих органів місцевого самоврядування.
2. Основні функції та повноваження виконавчих комітетів місцевих рад.
3. Відділи, департаменти, управління як виконавчі органи місцевих рад.
4. Правовий статус посадових осіб виконавчих органів місцевих рад.
5. Громадські слухання: сутність та значення.

## Тема 8.7. Конституційно-правова відповідальність у сфері місцевого самоврядування

Лекція – 2 год

### План лекції (навчальні питання)

1. Поняття та ознаки конституційно-правової відповідальності у сфері місцевого самоврядування.
2. Правові підстави муніципально-правової відповідальності.
3. Юридична відповідальність міського, селищного та сільських голів.
4. Визнання недійсними актів органу місцевого самоврядування.
5. Дисциплінарні, майнові та процесуальні санкції у сфері місцевого самоврядування.

### Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Система місцевого самоврядування в Україні: класифікація органів і посадових осіб	2
2	Тема 2: Міжнародно-правові стандарти місцевого самоврядування	2
3	Тема 3: Конституційно-правова відповідальність у сфері місцевого самоврядування	2
	<b>Разом</b>	<b>6</b>

### Методи навчання

Для досягнення мети навчальної дисципліни, формування комплексу відповідних знань та вмінь застосовуються пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемно-пошуковий та дослідницький методи.

### Методичне забезпечення



Матеріали комплексу методичного забезпечення навчальної дисципліни (конспекти лекцій; завдання для самостійної роботи; презентації, тощо), розміщені на освітньому порталі «МІА: ОСВІТА».

### Питання для підготовки до іспиту

1. Яким є визначення муніципального права України як галузі права?
2. Якими є основні історичні періоди становлення муніципального права України?
3. В чому міститься сутність поняття «місцеве самоврядування»?
4. Що відноситься до джерел муніципального права України?
5. В чому полягає конституційно-правова регламентація місцевого самоврядування в Україні?
6. Якою є роль та значення міжнародних договорів у становленні та розвитку муніципального права України?
7. В чому полягає інституційна система муніципального права України?
8. В чому полягають особливості предмета навчальної дисципліни муніципального права?
9. Якими є основні елементи муніципально-правових відносин?
10. Що відноситься до основних методів сучасної науки муніципального права?
11. В чому полягає правова природа міжнародних стандартів місцевого самоврядування?
12. Якою є роль Європейської хартії місцевого самоврядування в становленні інституту місцевого самоврядування на теренах Європи?
13. В чому полягає особливе значення Всесвітньої декларації місцевого самоврядування?
14. Яку роль відіграє Європейська типова конвенція про основні принципи транскордонного співробітництва між територіальними громадами або органами влади в європейській інтеграції?
15. Які є основні стандарти місцевого самоврядування, розроблені в межах Європейського Союзу?
16. В чому є роль європейських стандартів місцевого самоврядування у розвитку місцевого самоврядування в Україні?
17. В чому полягають основні принципи місцевого самоврядування?
18. Яким є елементний склад системи місцевого самоврядування в Україні?
19. Які фактори впливають на становлення місцевого самоврядування як суб'єкта компетенції?
20. Які принципи лежать в основі формування компетенції місцевого самоврядування?
21. Що розуміється під поняттям «територіальна громада»?
22. Які є основні ознаки територіальної громади?
23. Якою є видова характеристика територіальних громад?
24. Що відноситься до функцій і повноваження територіальних громад?
25. Якими є основні форми діяльності територіальних громад?

26. Які є основні риси правового статусу місцевих рад як представницьких органів місцевого самоврядування?
27. В чому особливість правового статусу депутатів місцевих рад?
28. Якою є структура місцевих рад та її елементний склад?
29. Якою є видова характеристика правових актів місцевих рад?
30. Які компетенції входять до правового статусу сільських, селищних, міських голів?
31. Що відноситься до повноважень сільських, селищних, міських голів?
32. Які є особливості правового статусу голів районної, обласної, районної у місті рад, його особливості?
33. Які компетенції входять до правового статусу виконавчих комітетів місцевих рад?
34. Якою є роль органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування в Україні?
35. Які компетенції входять до правового статусу органів самоорганізації населення?
36. Яким є порядок формування органів самоорганізації населення?
37. Що вміщує в собі принцип взаємодії органів самоорганізації населення з органами місцевого самоврядування?
38. Яким є об'єктний склад місцевого самоврядування?
39. В чому полягають особливості вирішення питань місцевого значення в якості основного об'єкта діяльності місцевих громад?
40. Яким чином відбувається виокремлення питань місцевого значення в якості об'єкта місцевого самоврядування?
41. Які Ви знаєте теорії місцевого самоврядування, що відображають роль і значення його об'єктної основи?
42. В чому полягають особливості здійснення місцевого самоврядування в Автономній Республіці Крим?
43. Якою є роль муніципальних асоціацій в розвитку локальної демократії у світі і в Україні?
44. Яким є суб'єктно-об'єктний склад міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування в Україні?
45. Якою є роль міжнародних неурядових організацій у становленні та розвитку міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування в Україні?
46. Які є організаційно-правові форми міжнародного співробітництва органів місцевого самоврядування України?
47. Яким чином формується порядок формування та виконання місцевих бюджетів органів місцевого самоврядування?
48. В чому полягають гарантії місцевого самоврядування?
49. В чому полягає роль адміністративної юстиції як форми судового захисту прав місцевого самоврядування?
50. Якою є класифікація суб'єктів конституційно-правової відповідальності у сфері місцевого самоврядування?

**Рекомендована література**  
**Нормативно-правові акти:**

1. Акт проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР № 1427-ХІІ від 24 серпня 1991 р. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 1991. № 38. Ст. 502.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 із наступними змінами // [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Виборчий кодекс України від 19 грудня 2019 року № 396-ІХ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2020, № 7, № 8, № 9, ст.48
4. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування *Місьцеве та регіональне самоврядування України*. 1994. Вип. 1/2 (6/7). С. 65–69.
5. Документ Копенгагенської наради Конференції з людського виміру Наради з безпеки та співробітництва в Європі від 29 травня 1990 р. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. Дорожня карта законодавчого забезпечення виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони на 2018–2019 роки. *Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/karta-prioritetnikh-zakonoproektiv-u-sferi-evropeyskoi-integratsii.pdf>
7. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 року; Закон України «Про ратифікацію Європейської конвенції про громадянство» № 163-16 від 20.09.2006. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 45. Ст. 437.
8. Європейська хартія місцевого самоврядування. (Страстбург, 1985. Офіційний переклад): Міжнародний документ від 16.11.2009 № 994\_946. Документ 994\_036. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
9. Кодекс законів про працю України // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
11. Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину: Міжнародний документ від 04.04.1997 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_334#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text)
12. Методичні рекомендації щодо особливостей звільнення та прийняття на службу, порядку декларування доходів посадових осіб органів місцевого самоврядування від 06.02.2002 №v\_621354-02 [http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v\\_621354-02#Text](http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_621354-02#Text)
13. Методичні рекомендації щодо проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів: схвалено постановою колегії Мін'юсту України від 21.11.2000 № 41 // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/va041323-00>
14. Митний кодекс України від 13. 03.2012 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>

15. Податковий кодекс України від 02.12.2012 із наступними змінами // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
16. Про військово-цивільні адміністрації: Закон від 24.02.2018 № 2268-VIII. Документ 141-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності посадових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування: Закон України від 08.09.2011 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3720-17>
18. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
19. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
20. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
21. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>
22. Про публічні закупівлі: Закон України від 25 грудня 2015 року №922-VIII–[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
23. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>
24. Закон України від 30 червня 2004 року № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>
25. Основні напрями бюджетної політики на 2019-2021 роки// [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://feao.org.ua/news/budgetresolution2019/>
26. [Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 року №695](https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820)//[Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820>
27. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»//[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
28. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони//[Електронний ресурс] –Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_011](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011)

#### **Базова:**

1. Баймуратов М. О. (ред.). Міжнародні виборчі стандарти: правова природа, змістовна та системна характеристика, актуальні питання імплементації в законодавство України: монографія. Суми: Університетська

книга, 2012. 230 с.

2. Баймуратов М. О. Феноменологія місцевого самоврядування: синергізм національного та міжнародного правопорядків. *Михайло Баймуратов: право як буття вченого. Збірник наукових праць до 55-річчя професора М. О. Баймуратова* / Упорядник та відп. ред. Ю.О. Волошин. Київ: Логос, 2009. 840 с.

3. Баймуратов М.М. Компетенція місцевого самоврядування та органу місцевого самоврядування: онтологічні та аксіологічні підходи щодо виявлення та розуміння. *Держава і право: 36. наук, праць*. К., 2007. Вип. 38. С. 287-296.

4. Баймуратов М., Кофман Б. Муніципальні права людини: до питання про тенденцію глобалізації міжнародно-правового регулювання. *Scientific Collection «InterConf»*, 2023, 142, С. 280–287. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/2378>

5. Баймуратов М., Кофман Б. [Парадигма «права людини – муніципальні права людини – муніципальна людина» як стратегічний напрям розвитку державності в умовах глобалізації](#), *Scientific Collection «InterConf»: No. 176 2023: 3rd ISPC «Modern Directions and Movements in Science» (October 26-28, 2023; Luxembourg, Grand Duchy of Luxembourg)*.

6. Бальцій Ю.Ю. Організаційно-правові гарантії діяльності сільських, селищних, міських голів. *Вчені записки*. Інститут економіки та права "Крок". Вип. 9. К., 2003. - С. 56-59.

7. Бальцій Ю.Ю. Повноваження міського голови в системі місцевого самоврядування в Україні. *Актуальні проблеми держави і права: 36. наук, праць*. Вип. 16. Одеса, 2012. - С. 233-237.

8. Батанов О.В. Муніципальна реформа в Україні та деякі актуальні проблеми Становлення наукових основ місцевого самоврядування // Конституційні засади державотворення і правотворення в Україні: проблеми теорії і практики: До 10-річчя Конституції України. 36; наук, статей / За ред. Ю.С. Шемшученка. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАМ України, 2006. С. 88-193.

9. Батанов О.В. Муніципальне право — наукова основа місцевого самоврядування: концептуальні проблеми становлення// Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія "Управління". Вин. 2. Правові та фінансові механізми муніципального управління / За заг. ред. В.К. Присяжнюка, В.Д. Бакуменка. К: Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, 2007. С. 43-51.

10. Батанов О.В. Муніципальне право України як навчальна дисципліна: проблеми становлення і розвитку. *Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАМ України*. К., 2001. Вип. 12. С.243-259.

11. Батанов О.В. Санкції в муніципальному праві України: проблеми теорії та практики // Часопис Київського університету права. 2002. №4. С.34-41.

12. Батанов О.В. Територіальні громади як первинні суб'єкти місцевого самоврядування в Україні: проблеми класифікації// Наукові праці Одеської національної юридичної академії. Т. 1. Одеса: Юридична література, 2002. С.137-146.



13. Батанов О.В. Суб'єкти відповідальності у місцевому самоврядуванні: питання теорії та практики//Держава і право: 36. наук, праць. К., 2003. Випуск 19. С.182-188.
14. Батанов О.В., Пастернак ОМ. Система суб'єктів конституційно-правової відповідальності в місцевому самоврядуванні України. *Часопис Київського університету права*. 2003. №3. С.22-29.
15. Батанов О.В. Людина і муніципальне право: взаємозв'язок та розвиток. *Часопис Київського університету права*. 2023. №2. С.32-36
16. Баштанник А. Особливості регулювання діяльності органів державної влади в умовах децентралізації. *Public Administration*. 2018. №. 1. С. 36.
17. Бенько І. Д., Скочинський В. І. Сучасний стан і особливості діяльності органів місцевого самоврядування та їх вплив на організацію обліку. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. 28 грудня 2018 рік . Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С. 69-70.
18. Белов Д. М., Бисага Ю. М. Парадигма українського конституціоналізму та конституційна реформа: питання співвідношення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2014. №. 28 (1). С.64-68.
19. Биков О., Скоморовський В. Становлення та розвиток місцевого самоврядування у зарубіжних країнах», *Legal Bulletin*, №8, 2023, С. 51–56. doi: 10.31732/2708-339X-2023-08-51-56
20. Галус О. О., Баймуратов М. М. До питання про поняття та класифікацію муніципально-правових актів безпосереднього народовладдя. *Соціальний Калейдоскоп*. 2022. № 1 (3). С. 43–50. doi: 10.47567/bomivit.1-3.2020.05.
21. Деміденко В. Ієрархічна система загальнодержавних джерел муніципального права України. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2023. [Том 25 № 1](#) DOI: 10.33270/01232502.63
22. *Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри*. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
23. Карпа М., Кіцак Т. Компетенція посадових осіб місцевого самоврядування: особливості визначення. *Public Administration*. 2018. №. 1. С. 36.
24. Конституційне право України: навч. посібн. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / В. О. Боняк, В. А. Завгородній, А. В. Самотуга, Л. А. Філянїна. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 293 с.
25. Конституційні аспекти розподілу повноважень у системі вищих органів державної влади України / Розумний М.М., Павленко І.А., Даниляк О.О., Караваєв В.С. Київ: НІСД, 2015. 27 с.
26. Литвин В. М. Адміністративно-територіальний устрій України: ретроспективне бачення і перспективи реформування. *Вісник Національної академії наук України*. 2015. № 8. С. 58-70.
27. Львова Є.О Глобальний конституціоналізм: теоретичні підходи та правові виклики до формування (ідеологія та концепт): монографія/Єлизавета

Львова: Фенікс, 2019. 294 с.

28. Любченко П. М. *Муніципальне право: підручник*. Харків: Право, 2019. 512 с.

29. Сосуновський С. В. Територіальна громада: соціально-філософський аналіз: дис. ... канд. філософ. наук: спец. 09.00.03. Запоріжжя, 2021. С. 18–19.

30. Спасибо-Фатеева І.В. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності. *Університетські наукові записки*. 2014. № 2. С. 117-129.

31. Цицик О. І. Громада в трансформаційних умовах українського суспільства: філософсько-правова рефлексія: дис. ... д-ра філософ. за спец. 081. Львів, 2021. С. 21–22.

#### *Допоміжна:*

1. Алмаші І.М. Реалізація прав людини в Україні: монографія. Ужгород: Видавничий центр Закарпатського інституту ім. А. Волошина ПрАТ ВНЗ «МАУП», 2015. 226 с.

2. Гончарова Т. В. Шляхи підвищення ефективності муніципальної управлінської діяльності в контексті європейських стандартів та принципів / Т. В. Гончарова // Менеджер. - 2014. № 1. С. 68-72.

3. Львова Є. О. До питання про сприйняття Україною міжнародних стандартів Конвенції Ради Європи про доступ до офіційних документів. *Конгрес міжнародного та європейського права (25-26 травня 2018 р)*. Одеса. 2018. С. 262-264.

4. Львова Є. О. До питання про правову проблематику захисту персональних даних в контексті інтеграції України у європейський правовий простір. *Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (26 жовтня 2018 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2018. С. 423-425.

5. Львова Єлизавета. До питання про значення правової глобалізації як запоруки державного суверенітету. *Публічне управління: традиції, інновації, глобальні тренди* : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю (11 жов. 2019 р.). Одеса : ОРІДУ НАДУ. 2019. 256-257 с.

6. Муніципальне право України / В.Ф. Погорілко, О.Ф. Фрицький, М.О. Баймуратов та ін.; За загальною редакцією В.Ф. Погорілка, О.Ф. Фрицького. К: Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

7. Муніципальне право зарубіжних країн: навч. посіб: [ у 3 ч.]/за заг.ред. П.Ф. Мартиненка. К.: Знання України. 2006. 284 с.

8. Наливайко Л. Р. Принцип суверенності і незалежності держави в системі принципів державного ладу України. *Вісник Міністерства юстиції України*. 2011. №6. С. 19-25.

9. Публічне управління: термінол. слов. / уклад.: В.С. Куйбіда, М.М. Білинська, О.М. Петроє та ін. ; за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської,, О.М. Петроє. – Київ: НАДУ, 2018. 224 с.

10. Теорія та практика побудови і розвитку демократичної, соціальної, правової держави в Україні у контексті євроінтеграції: колективна монографія / Л.Г. Матвеева, І.Й. Магновський, Л.Б. Тарасенко та ін. Одеса: РВВ ОДУВС, 2021, 290 с.

11. Трачук П. А. Принцип поділу публічної влади в Україні у контексті європейської традиції права. *Форум права*. 2012. №. 1. С. 996-1000.
12. Фрицький Ю. Система стримувань і противаг як засіб організації та функціонування державної влади в Україні. *Юридичний вісник*. 2013. №. 4. С. 17-22.
13. Шаповалова І. Правовий статус органів місцевого самоврядування у сфері дотримання прав людини. *Public Administration*. 2018. №. 2. С. 37.
14. Швець Ю.Ю. Шляхи реалізації конституційного права особи на охорону здоров'я: порівняльно-правове дослідження: монографія. 2018. 512 с.
15. Шевчук С. Доктрина верховенства права та конституціоналізму: історична генеза і співвідношення. *Право України*. 2010. №. 3. С. 52-61.

### Інформаційні ресурси

1. Асоціація міст України - <http://auc.org.ua>
2. Верховна Рада України - <http://portal.rada.gov.ua/>
3. Децентралізація - <https://decentralization.gov.ua/>
4. Державна фіскальна служба України - <http://sfs.gov.ua/>
5. Державна аудиторська служба - <http://www.dkrs.gov.ua/>
6. Державна казначейська служби України - <http://treasury.gov.ua/>
7. Кабінет Міністрів України - <http://www.kmu.gov.ua/control/>
8. Міністерство внутрішніх справ України - <http://www.mvs.gov.ua>
9. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
10. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – <http://www.me.gov.ua>
11. Рахункова Палата України - <http://www.ac-rada.gov.ua>
12. Президент України - <http://www.president.gov.ua/>



#### IV. КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Обсяг підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої і післядипломної освіти протягом п'яти років не може бути меншим ніж шість кредитів ЄКТС: 180 годин (120 години аудиторних і 60 годин самостійної навчальної роботи) або в іншому співвідношенні в межах від однієї третини до двох третин загального обсягу академічних годин.

За результатами освітнього процесу слухачі складають комплексний підсумковий екзамен, який проходить у вигляді електронного тестування.

Комплексний підсумковий екзамен проводиться в останній день підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників є завершальним етапом закріплення знань з усіх запланованих. За результатами комплексного підсумкового екзамену підводиться підсумок рівня знань слухача.

Тестування складається із 60 питань, поділених на блоки у відповідності до навчальних дисциплін, що вивчалися упродовж навчального курсу.

Критерії оцінювання екзамену:

0-30 балів – оцінка «2»,

31-40 – оцінка «3»,

41-50 – оцінка «4»,

51-60 – оцінка «5»

Перелік питань та тестових завдань, що виносяться на комплексний підсумковий екзамен мають обмежений доступ і не може бути оприлюднений у матеріалах, що має відкритий доступ користування.

Начальник відділу  
післядипломної освіти ОДУВС  
підполковник поліції  
*28. 09* .2023



Вікторія ТОМІНА

ПОГОДЖЕНО  
Перший проректор університету  
полковник поліції  
*28. 09* .2023



Сергій БРАТЕЛЬ